

DEFTERE KUUDE SAHAABAABE BEN

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

¹ Ko an yo Tawaafilu, mi yewtuno ka deftere an aranere fii kala ko Iisaa nangannoo wadugol e jannugol, ² haa e jalaande yentineede makko, bawto o yamirde *sahaabaabe be o subinoo ben immorde e *Ruuhu Seniido on, ³ d'un ko ben be o hollitii himo wuuri bawto o wareede, be o wadani seedeeji d'uudufi fii ummutal makko ngal. O feejani be e nder balde cappande nay, himo haalana be fii *laamu Alla ngun.

⁴ Nande goo, ko o wondi e maɓbe, o yamirno be wota be wodɗito *Yerusalaam, kono yo be habbo fodaari Baabaajo on, o wi'i be: «Dun ko ndin ndi mi wowlani on fii mun. ⁵ Ko fii Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon e nder balde nii ko Ruuhu Seniido on lootirtedon.»

⁶ Nde tawnoo hibe mottondiri takko makko, be landii mo, be wi'i: «Joomi, hara ko e on saa'i jodɗintintaa laamu *Isra'iila ngun?»

⁷ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa onon haani andude fewndooji e saa'iiji di Baabaajo on toɗɗori bawgal mun ngal e mun din. ⁸ Kono onon on hebay bawgal nde Ruuhu Seniido on ari e mon, wonon seedeebe an Yerusalaam e diiwal *Yahuuda ngal fow e diiwal *Samariiya ngal fow haa ka kattufe leyɗe.»

⁹ Bay o gaynii be wowlande dʼun, wa fewndo ko be ndaarata mo, o yentinaa, onsay duulere wirni mo e gite mabbe.

¹⁰ Ko be tiggittii ka kammu, fewndo ko o yentata, worbe dido borniibe daneeji feepani be, wi'i be: ¹¹ «Ko onon yo be Jaliilu, ko hondun daridon, hidon ndaara nguu kammu? Iisaa oo yentinaado ka kammu e hakkunde mon artiroyay wano yiirudon o yentiniraama ka kammu nii.»

¹² Onsay be yilitii Yerusalaam be iwi e ngon fello wi'eteengo Fello *Zaytuuni wodditorgo Yerusalaam yeru sagara yaadu happaandu e *jalaande fowteteende nden.^a ¹³ Bay wonii be hewtitii, be naatiroyi ka suudu dow-dowru ndu be woni weerude e mun ndun. Tawi ben ko Petruusu, e Yuuhanna e Yaaquuba e Andaraawu, kapun e Filiipu e Tooma e Bartolomaawu e Matta e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yahuuda mo Yaaquuba. ¹⁴ Be fow e nder nanondiral mabbe, be duumii e toragol Alla, toroda e rewbe ben wondude e Mariyama yumma Iisaa e neene-gootoobe makko ben kanko Iisaa.

Fii no Matiyaasa Suboraa

¹⁵ E dʼen balde dʼon, Petruusu immii, o darii hakkunde musibbe ben. Tawi ben moobinoobe dʼon ko wa be teemedere e noogayo. O wi'i ben: ¹⁶ «Musibbe, bee ko windanoo kon wada, dʼunle ko ko Ruuhu Seniido on longinoo Daawuuda

---

^a **1:12** 1.12 Ko woni «sagara yaadu happaandu e jalaande fowteteende nden» ko wa kiloo gooto leydi, yaareteedo wa minitaaji sappoo e jowi.

kon, o *hiitii fii oo wi'eteedo Yudaasi ardinoofdo bee nangunoofe Iisaa. ¹⁷ On no tawdanoo e men, awa kadi himo marnoo gebal e dee golle men.»

¹⁸ (Yudaasi hendorii ngesa mban njoddi janfa mun kan, ko fon fii makko lanniri hippagol, fecco e hakkunde, nder reedu makko ndun fow lancitii. ¹⁹ Hakkee ko jeyaabe Yerusalaam ben fow andunoo fii fon, be inni mban ngesa e haala maabe «Hakel-Dama», ko woni firo fon ko Ngesa Yiiyan.)^b

²⁰ «E hin-le no windii ka deftere Zabuura:
«Yo galle on den caabu,
hara hay gooto hofataa fon.»^c

«No windii kadi:
«Yo goddo lonto mo ka ardagol.»^d

²¹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko fon wadi, bee goddo e bee wondunoofe e men fewndo ko jindideten e Iisaa Joomi on, ²² gila ko Yaayaa lootunoo mo haa pande o yentinaa hakkunde men, heboo ko wonda e men seeditoo fii ummutal makko ngal.»

²³ Onsay be banni yimbe dido: goddo on no wi'ee Yuusufu, fon ko Barsabaa jammaado Yustuusa, oya on no wi'ee Matiyaasa. ²⁴ Onsay be torii, be wi'i: «Yaa an Joomiraado Andufo berde yimbe fow, banginan men ko hombo e bee dido subidaa ²⁵ fii ko lonto Yudaasi e golle e sahaabankaaku mun, bay kanko Yudaasi o sortike, o yahii ka o muuyanaa fon.» ²⁶ Be wadi urba hakkunde ben dido, urba on hawri e

---

b 1:19 1.19 Mat. 27.3-10   **c** 1:20 1.20 Zab. 69.25   **d** 1:20 1.20 Zab. 109.8

Matiyaasa, on tawtinaa sahaabaabe ben sappoo e go'o.

2

Fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹ Nde palaande juldeere wi'eteende *Pentakosta hewtunoo, tawi be fow hibe wondi nokkun gootun. ² Tun nde wootere, hawa wa hendu tiidfundu iwri ka kammu ari, hebbini suudu ka be woni don. ³ Onsay wa dende yiite feepani be, de sendondiri, de woni e hoore mo kala e mabbe. ⁴ Be fow be heewi *Ruuhu Seniido on, be nangani wowlugol e *haalaaji goo, mo bee ko Ruuhu on longini dun.

⁵ Tawi wa nden pande *Yahuudiyankeebe rewoobe Alla iwruube e leyde aduna on fow no Yerusalaam. ⁶ E nder ko hawa kan wadata kon, jamaa moobinoodo don on jiiibii sabu ko mo kala e mabbe nanaynoo ben no wowla e haala mun kan tigi kon. ⁷ Dun njaldini be haa feyyiti, e hoore hibe wi'a: «Hara bee yimbe wonbe wowlude doo fow hinaa be diiwal Jaliilu? ⁸ Ko honno nanirden bee no wowla e haala ka muynuden kan tigi? ⁹ Dun ko enen bee Fartiyankooobe e Maadiyankooobe e Elaamiyankooobe e bee hodube Mesopotamii e ka diiwal Yahuuda e be Kapadoosi ben e be Pontii ben e be *Aazii ben, ¹⁰ e be Fargii ben e be Pamfilii ben e be Misira ben e bee jeyaabe e ndii leydi Libii kawtirbe e Sireni e iwruube Roomu ben, ¹¹ dun ko Yahuudiyankeebe ben e naatube e diina Yahuudiyanke ben e jeyaabe Kereeti ben e Aarabeebe ben, enen doo fow en nanii hibe

wowla e haala mo kala e men fii kuude Alla mawde den!» ¹² Tawi d'un no naldini be fota be fow haa hibe jibii, be nangi wi'indirgol: «Ko hondun du'un holli?»

¹³ Kono wobbe no awmotonoo be, wi'a: «Bee ko yarube haa mandili!»

Fii Waaju Petruusu Aranu ngun

¹⁴ Ontuma Petruusu immodi e *sahaabaabe ben sappoo e go'o, o ewnii jamaa on, o wi'i be: «Ko onon yo Yahuudiyankeebe e kala hodudo Yerusalaam, heditee kongudi an d'in, andon d'undoo. ¹⁵ Ko fii hinaa ko sikkudon kon, bee wonaa mandilube nii, ko walluhaa on nii. ¹⁶ E hino ko annabi Yuu'iila wi'unoo kon, himo wi'i: ¹⁷ «Alla daalii:

Ka balde sakkitore

mi tippinay Ruuhu an on e hoore kala tagaado haa heewa.

Onsay bibbe mon worbe e rewbe haaloyay ko Alla longini d'un,
sukaabe mon ben yi'oya feppinande,
mawbe mon ben hoydoya koydi.»

¹⁸ «Kanko Alla o daalii kadi:

Ko non woniri e den palaade don,
mi tippinay Ruuhu an on e hoore
jiyaaabe an ben worbe e rewbe,
be haala ko be longinaa.

¹⁹ Mi wada kadi kaawakeeji ka kammu dow,
e maandeeji ka hoore leydi,
d'un hara ko yiyan e yiite e duggal curki.

²⁰ Naange ngen wayloo nibe,
lewru ndun kadi wayloo yiyan,

dfun ko ado jalaande Joomiraado on hew-
tude,

dfun ko nden jalaande mawnde teddunde.

21 Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on
dandoyte.»^d

22 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko onon yo
*Isra'iilayankeebe, heditee dfii kongudi an! Oo
gorko wi'eteedo Iisaa, oo jeyaado Naasirata, on
mo Allaahu on banginiri yeeso mon kaawakeeji
moyyi e kuude e maandeeji, kon ko Alla warri
e makko e hakkunde mon, wano andirdon non
tigi, 23 dfun ko on wadaado e joge tippude e
ebboore Alla nden e gandal makko adiingal ngal
kanko Alla, warirdon mo wattugol mo e juude
heeferbe ben, ben wariri mo fempugol wenga.

24 Allaahu on immintinii mo, o sortii mo e nder
ndin muuseendi mayde, ko fii hari gasataa ka
nguli mayde kin jogoo mo ton. 25 Ko fii hari
Daawuuda wi'irii nii fii makko, woo:

«Mi yi'ay Joomiraado on saa'i woo yeeso an,
ko fii hari himo ka sengo jaamo an
fii wota mi diwnu.

26 Ko dun wadi si bernde an nden no heewi
weltaare,
dfengal an ngal no e nder welo-welo,
hay bandu an ndun fowtoto e nder
tanyinaare.

27 Ko fii a accoytaa wonkii an kin ka wonunde
maybe,
awa kadi a jabataa *Seniido maa on laatoo
joldo.

28 A andinii lan laawi ngurndan dfin,

---

^d 2:21 2.21 Yul. 3.1-5

a hebbinay lan weltaare yeeso maa.›^e
29 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Musibbe, new-
nanee lan mi yewta on no laabiri fii Daawuuda
oo baabiraawo meeden, on maynoodo surraa,
mo tawata yenaande mun no woodaa haa jooni
hakkunde men. 30 Nde tawnoo ko o annabaajo,
himo andi kadi wonde Allaahu on woondanii
mo woondoore wonde o joddinay goddo e ju-
rriya makko on ka jullere laamu makko. 31 O
*hiitino fii immintinegol *Almasiihu on, on mo
accoytaake ka wonunde maybe ben, dun ko on
mo bandu mun laatoytaako polayndu. 32 Iisaa
on non, Allaahu on immintinii mo, men fow ko
men seedee dun. 33 Alla bantirii mo ka sengo
mun jaamo, o hendike e juude Baabaajo on ko
fodanoo kon, dun ko Ruuhu Seniido on, kanko
kadi o tippinii dun, wano wondon yiirude nii, e
no wondon nanirde nii. 34 Fii kala Daawuuda
yahaali ka kammu, kono kanko tigi o wi'i:
«Joomiraado on daalanii Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

35 haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.›^f

36 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Awa yo *bolon-
daaji Isra'iila din fow andu e nder pellital wonde
Allaahu on wadii Iisaa, oo mo fempunodon,
Almasiihu e Joomi.»

Fii Moftal Aranal ngal

37 Bay be nanii dun, dun naati e berde mabbe
den. Onsay be wi'i Petruusu e beya sahaabaafe:
«Musibbe, ko hondun men haani wadude?»

³⁸ Petruusu wi'i be: «Tuubee, mo kala e mon kadi *lootoo maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on, fii yaafuyee junuubaaji mon dfin. Onsay on hebay dokkal Ruuhu Seniido on. ³⁹ Ko fii fodaari ndin ko fii mon e fii bibbe mon ben e fii kala wodditiiido, dfun ko kala ben be Alla Joomiraado men on noddoyta.»

⁴⁰ Awa ko konguɗi duuduɗi goo kadi o seeditorani be, e himo waajotonoo be kadi, wi'a: «Dandee hoore mon e nguu jamaanu boyliingu.» ⁴¹ Ben jabube kongol makko ngol, lootaa maande kisiyee. Nden pande ko wa guluuje tato yimbe beyditii e mabbe.

⁴² Onsay be duumii e janndeeji ben sahaabaabe, e mottondirgol fii jokkere endan e naamidugol e toragol Alla. ⁴³ Nalaw hebi mo kala e mabbe. Tawi sahaabaabe ben no wafaynoo kaawakeeji moyyi e maandeeji heewuɗi. ⁴⁴ Onsay gomɗinnoobe ben fow wontidi, be hawti piiji dfin fow. ⁴⁵ Be yeeyi keyeeji mabbe dfin e ko wonani be kon, be senditi dfun hakkunde mabbe, mo kala e ko hatonjini kon. ⁴⁶ Tawi pande woo e nder wakkilaare mabbe e nanondiral hibe wontidi, hibe ka *juulirde mawnde, awa kadi be naamidayno ka nder cuuɗi, be naamida e nder welo-welo e bernde laabunde, ⁴⁷ be manta Alla, be hebayno kadi sulfu jamaa on fow. Joomiraado on kadi no beydiraynoo *moftal mabbe ngal pande woo ben wonaabe dandeede.

3

Fii no Jukkunnaajo Nawndiraa ka Dambugal

Juulirde Mawnde

¹ Nande goo, tawi Petruusu e Yuuhanna no yahude ka *juulirde mawnde ka waqutu juuleteedo e saa'i sappoo e jowafo on. ² Dun hawrondiri aaden jibindinaado e boofoyaagal no addeede jodfinee ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Dambugal Fotungal, fii tor-agol naatoobe ben ka juulirde, wano woowiranoo mo non kanko jukkunnaajo on pande woo. ³ No o yiirunoo Petruusu e Yuuhanna no e fii naatugol, o torii yo be okkor mo. ⁴ Kono Petruusu e Yuuhanna tenyini mo, be wi'i: «Ndaarii men!» ⁵ Kanko kadi o tenyini be, himo tanyininoo hebirgol be godfun.

⁶ Kono Petruusu wi'i mo: «Mi maraa kaalisi maa kanje, kono non mi okkorte ko mi jogii kon. Immo, waawaa yahude e innde lisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata!» ⁷ Onsay kanko Petruusu o jogori mo jungo makko naamo ngon, o immi. Tun koyde on den e kolbule mun den sattiti. ⁸ O hawtii kisan, o nangani yaadu, o naatidi e mabbe ka juulirde mawnde e hoore himo yaha hoccoo, manta Alla. ⁹ Jamaa on fow yi'i himo yaha manta Alla. ¹⁰ Bay be anditii wonde ko kanko joodotonoo toroo ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Fotungal, be naldi fun, be haawii fii kon ko o wadanaa.

Fii Waaju Petruusu Dimmu ngun

¹¹ Kono tawi on jukkunnaajo alaa seedude e Petruusu e Yuuhanna. Jamaa on fow dogiri ka be woniri ton, fun ko ka tungarru wi'eteendu *Tungarru Sulaymaana, e hoore hibe naldi. ¹² Bay

Petruusu yi'ii d'un, o wi'i jamaa on: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, ko fii hondun njaldandon fii d'un? E ko fii hondun ndaarirton men nii, wa si ko doole amen maa dewal amen men imminiri oo neddo, o waawi yahude? ¹³ Awa kadi on Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba, d'un ko on Alla baabiraabe men ben, o mawnini-ino on Jiyaado makko, d'un ko Iisaa, on mo hendinnodon Pilaatu lando on, yeddudon, d'un ko on mo o aadiinoo accitugol. ¹⁴ Kono onon yeddudon on *Seniido Feewudo, toridon sulfu fii yo on accitane warnoodo yimbe goo, ¹⁵ wardon on wondo dayyere ngurndan dan. Kono Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben. Ko men seedee d'un. ¹⁶ Ko tippude e gomdingol innde makko nden kanko Iisaa, wadi si oo neddo sattiti. Ko e immorde e innde Iisaa nden e gomdingol e mayre on wadi si oo neddo yedfaa cellal timmungal yeeso mon on fow.

¹⁷ «Jooni non yo musibbe, mido andi, onon e hooreebe mon ben, ko angal andude war-runodon d'un. ¹⁸ Kono ko non Allaahu on laatiniri kon ko o longinoo annabaabe ben fow ko adii d'un, d'un ko wonde *Almasiihu makko on no haanunoo tampude. ¹⁹ Jooni non, tuubee, ruttodon fii yo junuubaaji mon din monte, ²⁰ fii no Joomiraado on yedira on saa'iiji fowtere immorde e makko, e fii no o additirana on on Almasiihu mo fodanodon, d'un ko Iisaa. ²¹ Himo haani wonude ka kammu ton haa tuma Allaahu on heydintini ko o daalirnoo annabaabe makko laabuube ben kon fow gila law. ²² Muusaa wi'uno: «Alla Joomiraado mon on yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde

musibbe mon ben. Ko yo on hedoyo kala ko o wi'oyi on. ²³ Kono kala on mo hedoyaaki on annabaajo, o suutete e hakkunde jamaa on.»

²⁴ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Annabaabe *hiitinoobe ben fow, gila e Samu'iila haa e hikkiibe e makko ben, hari hiitinoke fii dee jalaade doo. ²⁵ Ko onon woni bibbe annabaabe ben e *ahadi ndi Allaahu on yettannoo baabiraabe men ben, ka o daalannoo Ibraahiima wonde: «Beynguureeji aduna on fow barkinte sabu jurriya maa on.»g ²⁶ Ko fii mon onon taho Allaahu on addirnoo oo Jiyaado makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, fii ko barkinira on, sendugol mo kala e mon e wadugol ko boni.»

4

Fii no Petruusu e Yuuhanna Addiraa yeeso Mawbe ben

¹ Wa fewndo ko Petruusu e Yuuhanna yewtata dun jamaa on, *yottinoobe sadaka ben e hooreejo aynoobe *juulirde mawnde nden e *Sadduusiyaaŋe ben ari. ² Ko fii hari be haabii ko ben woni waajaade jamaa on kon e ko ben woni bangunde kon wonde ko e Iisaa ummutal maybe ben woni. ³ Be fawi be juude. Bay hari nibbii, be soki be haa bimbi nden jande. ⁴ Kono buy e nanunoobe din kongudi mabbe gomdini, adadu ben yimbe gomdinbe ko wa be guluuje njowo.

⁵ Bimbi nden jande yeesoobe Yahuudiyankkeebe ben e mawbe mabbe ben e jannoobe fii Sariya ben mottondiri Yerusalem, ⁶ wondude e

Hannaana, d'un ko yottinoowo mawdo sadaka on, e Qayaafa e Yaayaa e Iskandar, e beya jeyaabe e gorol yottinoowo mawdo sadaka on. ⁷ Be addi Petruusu e Yuuhanna hakkunde mabbe, be landii be, be wi'i: «Hara ko mbawdi hondi maa innde honde wadirdon d'un?»

⁸ Onsay Petruusu heewudo *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Ko onon yo yeesoobe jamaa e mawbe, ⁹ bay hande meden landiteede fii moyyere nde men wadani aaden jukkunnaajo, e noone no o ndikkiniraa, ¹⁰ awa andee fota, jamaa *Isra'ila on fow kadi anda, ko e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata, d'un ko on mo fempunodon, Alla immintini mo e hakkunde maybe ben, ko sabu on oo neddo selliniraa, o darii yeeso mon doo. ¹¹ Ko Iisaa on woni: «Hayre nde onon mahoobe ben hawkunodon nden wontii hittunde ka sobbundu.»^h ¹² Ko fii kisiyee hebortaa goddo goo si wonaa Iisaa Almasiihu on, sabu hay gooto okkaaka innde goo ka ley kammu doo, nde waaweten dadirde sabu mun si wonaa nde makko nden.»

¹³ Bay be yi'ii pellital Petruusu e Yuuhanna ngal, d'un naldini be. Be ndaari be tawi bee ko be yinkoy koy jangaa, be anditiri be ko be wodaynoo e Iisaa kon. ¹⁴ Nde tawnoo jawndaado on no darii takko mabbe, be tawi alaa fus ko be jaaboo. ¹⁵ Be yamiri yo ben yaltine, be accana be mbatirdu ndun. Onsay be diisondiri hakkunde mabbe, be wi'i: ¹⁶ «Ko hondun wadeten be? Ko fii no henani kala hodudo Yerusalaam wonde be wadii kaawake

---

^h 4:11 4.11 Zab. 118.22

moyyo tiidufdo, en waawataa-le yeddude d'un.
¹⁷ Jooni non, fii wota d'un lollu buri nii e hakkunde jamaa on, haden be, sattinanen be wota be wowlan hay gooto nden innde hande kadi.»

¹⁸ Onsay be nulitani Petruusu e Yuuhanna, be tonjani be few waajagol maa janna e innde Iisaa. ¹⁹ Kono Petruusu e Yuuhanna jaabii be, wi'i: «Hara no feewi yeeso Alla ka men doftoo on, men acca Alla? ²⁰ Naawanee hoore mon d'undon, ko fii men waawataa ronkude wowlude ko men yi'irnoo gite amen d'en kon e ko men nanirnoo noppi amen d'in kon.»

²¹ Be beydi be sattinande fii d'un, kono bay be hebaali feere no be donkinira be, sabu ko jamaa on fow wonnoo mawninde Alla fii kon ko wadi don, be acciti be. ²² Tawi on neddo sellinaado, mo kaawake moyyo on wadaa e hoore mun, burnii duubi cappande nay.

Fii no Gomd'inbe ben Torori Alla

²³ Bay Petruusu e Yuuhanna accitaama, be yaari ka dimmoobe maɓbe ben, be fillitanii ben kala ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben wi'i be kon. ²⁴ Bay ben nanii ko be wi'i kon, be hawtiti, be ewnii Alla, be wi'i: «Ko an yo Joomiraado Tagudo leydi e kammu e baharu e kala ko woni e mun, ²⁵ ko an daalirnoo Ruuhu Seniido on, longindaa oo jiyaado maa, d'un ko Daawuuda oo baabiraawo amen d'undoo: «Ko fii hondun leyyi d'in monondiranta, e ko hondun jamaaji d'in joganii d'ii miijooji mehi?

²⁶ Lambe aduna on no dartodi,

hikkondirbe e mabbe ben no wontidi,
dartii Joomiraado on e *Almasiihu makko
on.>ⁱ

²⁷ «Awa yaa an Alla, ka haqiiqa, e nder ndee saare d'oo, oo wi'eteedo *Heroodu e oo wi'eteedo Pilaatu Pontii, be wontiduno e be wonaa Yahu-udiyanke ben, wondude e Isra'iilayankeebe ben, be dartii oo Kurkantoodo ma Seniido, d'un ko Iisaa, on mo subidaa. ²⁸ Be wadiri d'un faale maa on e bawgal maa ngal, fii timmingol kodduruyee maa on. ²⁹ Jooni non, yaa an Joomiraado, wattan yiili fii bee jokkuba men, newnanaa kadi jiyaabe maa ben feppinirgol daaluyeeji maa d'in pellital timmungal. ³⁰ Fontu sookewo maa ngon fii no jawndule e maandeeji e kaawakeeji moyyi wadira e innde Kurkantoodo ma Seniido on, d'un ko Iisaa.»

³¹ Bay be gaynii toraade, nokkuure nde be wonnoo e mun nden dimbii, be fow be heewi Ru-uhu Seniido on, be woni e feppinirgol daaluyee Alla on pellital.

Fii Moftal Gomdinbe ben

³² Gomdinbe ben fow wonti bernde wootere e miijo wooto, tawi hay gooto e mabbe wi'ataa ko jeyi kon ko halal mun, tawi ko be kafu e fow. ³³ Tawi *sahaabaafe ben no seeditora bawgal tiidungal fii ummutal Iisaa Joomi on, moyyere tiidunde kadi woni e hoore mabbe be fow. ³⁴ Tawi baaso alaa hakkunde mabbe, ko fii kala marnoodo ngesa maa suudu yeeyitayno d'un, adda coggu ko yeeyi kon, ³⁵ watta e juude

---

ⁱ 4:26 4.25-26. Zab. 2.1-2

sahaabaabe ben. Dun senditee, mo kala hendoo ko handi kon.

³⁶ Yuusufu kadi, d'un ko on mo sahaabaabe ben jammi Barnabaasi (ko woni firo d'un ko «wakkilinoowo»), on ko *Lewyankeejo mo Siipuru, ³⁷ o yeeyi ngesa himo marnoo, o addi mbuudi d'in, o watti e juude sahaabaabe ben.

5

Fii ko Hebi Hanaaniya e Safirata kon

¹ Onsay gorko goo kadi wi'eteedo Hanaaniya e beyngu mun Safirata yeeyi ngesa hibe marnoo.

² E nder haldigal makko e beyngu makko, o mari feccere coggu ko yeeyaa kon, o yetti ndeya feccere o watti e juude *sahaabaabe ben.

³ Onsay Petruusu wi'i mo: «Hanaaniya, ko honno Ibuliisa naatiri ka bernde maa haa ka fenanaa *Ruuhu Seniido on, maraa feccere coggu ngesa mban. ⁴ Ado a yeeyude mba, wonaa an jeyunoo mba? E bay a yeeyii mba, wonaa an jeyunoo coggu mabba on? Ko fii hondun non wafandaa ka bernde maa sifa ngal kuugal? Awa hinaa yimbe ben fenandaa, kono ko Alla.»

⁵ Nde Hanaaniya nanirnoo d'in kongudi, o yani, o maayi. Tun kulol njanol hebi ben hedinoobe don fow. ⁶ Onsay sukaabe ben immii wadi kasange e makko, be nabi mo, be surroyi.

⁷ Bawto d'un, bay wa saa'iiji tati feyyii, beyngu makko ari e hoore o andaali kon ko wadi.

⁸ Onsay Petruusu wi'i mo kanko debbo on: «Yeeto lan si tawii ko nguu coggu doo yeeyudon ngesa mban.»

Debbo on jaabii mo, wi'i: «Eyyo, ko nguu coggu doo.»

⁹ Petruusu wi'i mo fahin: «Ko fii hondun hal-dandon ndarndagol Ruuhu Joomiraado on? Awa e hino surroybe moodi maa ben ka dambugal daa. Be nabete an kadi.»

¹⁰ Don kisan o yani e ley koyde Petruusu, o maayi. Wa ko sukaabe ben naatata, be tawi kanko debbo on kadi o maayii. Be nabi mo, be surroyi takko moodi makko. ¹¹ Kulol moolanaangol kadi hebi *moftal ngal fow e kala nanunooŋe fii dun.

Fii Kaawakeeji Moyyi di Sahaabaabe ben Wadi

¹² Tawi sahaabaabe ben no wadude maandeeji e kaawakeeji moyyi duudufuɗi hakkunde jamaa on. Hari kambe gomɗinbe ben fow hiibe mot-tondiri e nder nanondiral mabbe ka *Tungarru Sulaymaana. ¹³ Tawi jamaa on no mantude be fota, kono hay gooto e mabbe suusataano be badaade. ¹⁴ Tawi jande woo wonbe gomɗinde Joomi on no beydaade fota, hara ko worbe e rewbe. ¹⁵ Awa kadi nawnube no addetenoo ka sera ballaje, wallinee e buutuujii maa e gate, fii nde Petruusu no feyya, hay si ko yo dowdi makko ndin hawru e godɗo e mabbe. ¹⁶ Lappi lappi yimbe no wuggotonoo iwa e deya ca'e heedude e Yerusalaam, be addora nawnube ben e be jinna tampini, ben fow sellinaa.

Fii no Sahaabaabe ben Naawiraa

¹⁷ Onsay *yottinoowo mawɗo sadaka on e kala wondunooŋe e makko, dun ko ndee fedde

bee *Sadduusiyaabe, be hawtodi e nawliigu timmungu. ¹⁸ Be fawi sahaabaabe ben juude, be soki be. ¹⁹ Kono e nder on jemma, malaa'ikaajo Joomiraado on udditi baafe kaso ngon, o yaltini be, o wi'i be: ²⁰ «Yahee wonoyon ka *juulirde mawnde, feɓɓinanon jamaa on kala konguɗi fii ɗan ngurndan kesan.»

²¹ Bay be nanii ɗun, no weetirnoo, be naatoyi ka juulirde mawnde be woni e waajagol.

Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on e wondibbe mun ben hewti, be nodditi dental fewjooɓe ben, e dental mawɓe *Banii-Isra'iila'en ben fow, be immiini ko yahana sahaabaabe ben ka kaso. ²² Bay ben suufaabe hewtii, laatii be tawaali ɓeya ka kaso. Be yiltitii be huntii be, be wi'i: ²³ «Men yahuno, men tawi kaso ngon no sokiraa no holnori, ayninaabe dame ɗen kadi mo bee e ka woni. Kono bay men udditii, men tawaali hay gooto nder ton!» ²⁴ Nde hooreejo aynoobe juulirde nden e hooreeɓe yottinoobe sadaka ben nanirnoo ɗin konguɗi, be jibii fii ben e ko honno fii ɗun sakkitoroyta.

²⁵ Tun godɗo ari, wi'i be: «E hino yimbe be sokunodon ka kaso ben ka waajotoo jamaa on ka juulirde mawnde too!»

²⁶ Onsay hooreejo aynoobe ben e suufaabe mun ben yahani be, addi e ɓaawo doolugol be, sabu hiɓe hulunoo wota jamaa on fidir be kaaye. ²⁷ Bay be addii be, be darni be yeeso dental fewjooɓe ben. Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on landori be nii, wi'i: ²⁸ «Hidon andi hari men haɗiino on few waajorgol ndee innde! Jooni

non e hino on lannii lollinde waajuuji mon dñ Yerusalaam. E hoore dñ hidon faalaa fawude kii wonkii oo neddo e hoore amen!»

²⁹ Onsay Petruusu e sahaabaabe ben jaabii be, wi'i: «Ko Alla doftete edii yimbe ben. ³⁰ On Alla baabiraabe men ben immintinii Iisaa, on mo warirdon fempugol e leggal, wenga. ³¹ Allaahu on bantirii mo ka sengo mun jaamo, wadii mo Ardotoodo e Dandoowo fii okkugol *Isra'iila'en feere no be tuubira e no be yaaforane junuubaaji. ³² Menen e Ruuhu Seniido mo Allaahu on yedi ben doftiibe mo, ko men seedee dñ.»

³³ Bay ben nanii ko ben sahaabaabe wi'i kon, be hibbii haa be faalaa be warude. ³⁴ Kono Fariisiyaajo jannoowo fii Sariya on, wi'eteedo Gamaliyiila, mo jamaa on fow hoolii, hawtii ka nder dental, yamiri yo ben sahaabaabe yaltine ton taho. ³⁵ Onsay o wi'i: «Ko onon yo Isra'iilayankeebe, wattanee yiila e ko miijidon wadugol bee kon. ³⁶ Ko fii hidon andi neebaali ko Teyodaasu, waditiido ko teddufo, immii, mo wa yimbe teemedde nayo iwtirnoo baawo mun. Kanko Teyodaasu o waraa, doftinoobe mo ben fow lancaa. E hoore dñ hay huunde nantaaka. ³⁷ Bay feyyii e on, wi'eteedo Yudaasi, jeyaado Jaliilu, immii ka fewndo windito. O dabbi yimbe ko iwtira baawo makko, on kadi mulaa, doftinoobe mo ben fow kadi saakitaa. ³⁸ Jooni min mi wi'ay on, tertee bee yimbe, acciton be, be yaha. Si tawii dee ebooje maa dee kuude ko e neddanke'en iwi, de bonoyay. ³⁹ Si tawii non ko e Alla iwri, haray on waawataa de bonnude.

Reenee fii wota on wonu habidooße e Alla!»

⁴⁰ Be fow be iwtiri e baawo ko o wi'i kon. Onsay be nodditi sahaabaafe ben, be focci be, be hadi be wowlugol innde Iisaa, be acciti be.

⁴¹ Kambe kadi be yalti ka hakkunde dental e hoore hiße weltii ko tawi kon hiße foddi e aybineede fii innde Iisaa nden. ⁴² Tawi be haabataano waajagol janna ka juulirde mawnde e ka cuudfi fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on.

6

Fii no Taalibaabe ben Tod'fornoo Yeesoobe ko Wallitoo be

¹ Nde tawnoo taalibaabe ben no beydaade tun e den balde don, Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki wonbe hakkunde maßbe ben woni e ñurñurtugol beya Yahuudiyankeebe, sabu ko be welsindii wadangol keynguube maßbe ben ko ben handi pande woo kon. ² Onsay *sahaabaafe ben sappoo e dido nodditi taalibaabe ben no be fotata fodde, be wi'i ben: «Haanaa ka acciten daaluyee Alla on fii sendugol ñaameteeki tun.

³ Ko dun wadi, yo musibbe, subee hakkunde mon yimbe njeedido, hara ko holniibe, heewube Ruuhu Allaahu on e faamu, ko halfinen dee golle. ⁴ Dun, menen men duumoto e toragol e kurkanagol daaluyee on.»

⁵ Din kongudfi weli be no be fotata fodde. Onsay be subii oo wi'eteedo Astefaana, on ko neddo heewudo gomdinal e *Ruuhu Seniido on, e Filiipu e Porokoor e Nikanuura e Timuuna e Parmeena e Nikolaasi mo ka wi'etee don

Antiyoosi-Sirii, on ko naatunoodo e diina Yahu-udiyanke. ⁶ Onsay be weebitani be sahaabaafe ben, ben *fawi juude mun den e hoore maβbe, du'anii be.

⁷ Tawi daaluyee Alla on no layude tun, adadu taalibaafe ben no beydaade fota e nder Yerusalaam. E hoore dun jamaa *yottinoobe sadaka duududo no doftaade gomdinal ngal.

Fii no Astefaana Nangiraa

⁸ Tawi Astefaana, on heewudo sulfu e bawde, no wafaynoo kaawakeeji moyyi mawdi e maandeji e hakkunde jamaa on. ⁹ Onsay wobbe be Sireenii e be Aleksandiri e bee be Silisii e be *Aazii, wonnoobe ka juulirde wi'eteende Juulirde Rindinaabe, be woni e yeddondirgol e Astefaana. ¹⁰ Kono tawi be alaa kutu dartagol faamu makko ngun e kongudi di Ruuhu Allaahu on longinaynoo mo din.

¹¹ Onsay be yeeni wobbe yo wi'u: «Men nanirii mo kongudi hoynudi Muusaa e Alla!» ¹² Ko nii be yuuniri jamaa on e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on, ben ari nangiri Astefaana doole, be nabi mo ka dental fewjooobe ben. ¹³ Tawi hibe ebbi wobbe ko seeditoo fenaande, ben wi'i: «Oo neddo no jokki aybingol nokkuure hormorde nden e Sariya on. ¹⁴ Ko fii men nanii himo wi'a wonde, Iisaa, oo jeyaado Naasirata, lancay ndee nokkuure, o wayla kadi naamuuji di Muusaa wafani en din.»

¹⁵ Onsay ben wonnoobe ka dental fon ndaari mo kanko Astefaana, tawi yeeso makko ngon wa'itii wa yeeso malaa'ikaajo.

7

Fii Yewtere Astefaana nden

¹ Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on landii mo, wi'i: «Hara d'un ko non woniri?»

² Astefaana jaabii, wi'i: «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, heditee! Alla Jom Mangural on feepanno Ibraahiima ben men fewndo ko o wonnoo Mesopotamii, d'un ko ado o hodoyde Haraana. ³ O daalanno mo, o wi'i: «Yaltu ka leydi maa e ka bolondaa maa, yahaa haa e leydi ndi mi holloyte.»]

⁴ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Onsay o yalti e ndin leydi ben Kaldiyankeebe, o hodoyi Haraana. Bay ben makko faatike, Allaahu on addi mo kanko Ibraahiima haa e ndii leydi ndi wondon e mun jooni. ⁵ E hoore d'un o yedfaali mo ndondi woo e ndii leydi, hay non yeru ka o tippa koyngal. Kono o fodi mo okkugol mo ndi, ndi wona halal makko kanko e jurriya makko aroyoowo baawo makko on. Wa fewndo ko Alla daalani mo d'un, hari o maraa bidfo. ⁶ Allaahu on daalani mo kadi wondema jurriya makko on aroyay nde daakoyii e leydi jananiiri, wonbe e ndin leydi kurkoya be, tampina e nder duubi teemedfe nay. ⁷ Kono o daalani mo kadi, o wi'i: «Ko min jaawata on jamaa kurkoydo be. Bawto d'un, be yaltoya ton, be rewoyammi e ndee nokkuure doo.»^k ⁸ E hoore d'un Allaahu on yettodi e makko *ahadi ndi maande mun woni *sunninegol. Ko e nder d'un Ibraahiima dani

---

j 7:3 7.3 Fuf. 12.1 k 7:7 7.6-7 Fuf. 15.13-14, e Egg. 3.12

Issaaqa, o sunnini mo ka jalaande jeetatabere. Issaaqa wadiri non Yaaquuba, Yaaquuba kadi wadiri non e maamiraabe men ben, fun ko bibbe makko ben sappoo e dido.

⁹ «Ben maamiraabe men nawli Yuusufu, be yeeyi mo fii nabegol *Misira. ¹⁰ Kono tawi Alla no wondi e makko, o sorti mo e nder din tampereji makko fow, Alla okki mo sulfu e faamu yeeso Fir'awna. On lando Misira wadi mo ardotoodo leydi Misira ndin, e ka galle makko kanko lando on. ¹¹ Bawto fun, heege wadi e nder leydi Misira ndin fow haa hewtoyi *Kanaana, tampere nden tiidi, tawi ben maamiraabe men alaa hefude ko jaama. ¹² Yaaquuba nani wonde jaamete no woodi Misira. Ka laawol aranol, o immi faybe makko ben, fun ko maamiraabe men ben. ¹³ Ka laawol dimmol, Yuusufu andintinii ben-gootoobe mun ben, ko onsay Fir'awna andi iwdi Yuusufu ndin. ¹⁴ Onsay Yuusufu immi ko yahana ben makko Yaaquuba e beynguure mun nden fow, tawi ben no yonunoo cappande njeedido e njowo. ¹⁵ Kanko Yaaquuba o yahi Misira. Ko don kanko e ben maamiraabe men be faatii. ¹⁶ Be nabaa Sakiima, be watinoyaa ka berde de Ibraahiima ittunoo kaalisi soodi Sakiima don e juude bibbe Hamuura ben.

¹⁷ «Nde tawnoo saa'i on badike ka Allaahu on hunna ko o fodunoo Ibraahiima kon, tawi jamaa makko wondo Misira on, no burtude tun duudude, ¹⁸ haa nde goddo mo andaano Yuusufu laamii Misira. ¹⁹ On lando dayni lepol men ngol, o tampini maamiraabe men ben haa o hawkini be bibbe mabbe ben fii wota ben wuuru. ²⁰ Ko fewndo on saa'i don Muusaa

jibinaa, tawi himo labaa yeeso Alla. O muyninaa lebbi tati ka galle ben makko. ²¹ Bay o accaama ka yaasi, jiwo Fir'awna on hocci mo, ne'iri mo wa bid'fo mun. ²² Onsay Muusaa jannaa gande Misirayankooɓe ben fow, o woni tiida-kongudi e kuude.

²³ «Bay wonii o timminii duubi cappande nay, o miiyii e bernde makko fii yewtoyagol musibbe makko ben, d'un ko *Banii-Isra'iila'en. ²⁴ O yi'i god'fo e ben musibbe makko no tampinee. O ari dandugol mo, o yottanii mo, o wari Misirayankoojo on. ²⁵ Tawi himo sikka musibbe makko ben faamay wonde Allaahu on yedii be kisiyee tippude e sookeeje makko d'en, kono kambe be faamaali d'un. ²⁶ Bimbi nden jande, o yaltiti e hakkunde wobbe e ben musibbe makko ka piirata, o woni e moyyintingol hakkunde mabbe, o wi'i be: «Ko onon woni musibbe, ko fii hondun mo kala e mon no tampina oya?»

²⁷ «Kono wonnoodo tampinde jokondo mun on wiggii Muusaa, wi'i: «Ko hombo wadu-maa lando e jaawoowo e hoore amen? ²⁸ Kaa a faalaa lan warude, wano warirdaa Misirayankoojo on non hanki?» ²⁹ Sabu ngol kongol, Muusaa dogi, yahi daakoyii e ndii leydi wi'eteendi Midiyaani, o dani d'on bibbe d'fo.

³⁰ «Duubi cappande nay bawto d'un, malaa'ikaajo feenani mo e loyngol yiite ka pitahun woni sumude ka wulaa fello *Sinaayi. ³¹ Bay o yi'ii d'un, kanko Muusaa o njaldi fii kon ko o yi'i. Nde tawnoo himo badaade fii tenyingol, o nani Joomiraado on no wi'a: ³² «Ko min woni Alla Joomiraado baabiraafe maa ben,

Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba.› Onsay Muusaa diwni, tawi suusataa ndaarirde ton.

³³ «Joomiraado on daalani mo kadi, wi'i: «Solu pade maa den, ko fii ndee nokkuure nde wondaa e mun ko nokkuure hormorde.» ³⁴ O daalani mo kadi, o wi'i: «Mi yi'ii tampere jamaa maa wondo Misira on, mi nanii woytaango maβbe ngon, mi jippike fii jattingol be.» O daalani mo kanko Muusaa, o wi'i: «Midfo imminde ma Misira.»

³⁵ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Ko Muusaa on mo be hayfinnoo be wi'i: «ko hombo wadu-maa lando maa jaawoowo?», ko on Alla immini tippude e ballal malaa'ikaajo feenannoodo mo ka pitahun on fii wonugol lando e sottoowo. ³⁶ Ko on yaltini be e hoore wadugol kaawakeeji e maandeeji e nder leydi Misira, haa nabani ka *Baharu Bodeejo e ka wulaa e nder duubi cappande nay.

³⁷ Ko Muusaa wi'unoo Banii-Isra'iila'en wonde: «Alla yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben.»^m ³⁸ Fewndo ko jamaa on mottondirnoo ka wulaa, ko kanko wondunoo e malaa'ikaajo yewtaynoodo mo on ka fello Sinaayi, wondude kadi e maamiraabe men ben. Ko kanko kadi Alla yedfi daaluyeeji ngurndan din fii hewtingol en di. ³⁹ Kono tawi maamiraabe men ben faalaaka mo doftaade, be bugitii mo, tawi berde maβbe ko Misira fewti. ⁴⁰ Be wi'i *Haaruuna: «Moyyinan men allaaji ko ardoo men. Ko fii men andaa ko hebi Muusaa oo yaltindo men leydi Misira.» ⁴¹ E nder den balde don be moyyini nandolla ga'un nagge,

be addani ndun nandollaaru sadaka, be weltori kon ko be moyyiniri juude mabbe. ⁴² Onsay Allaahu on hucci be, o accidi be e rewugol koode den ka kammu, wano windori non ka deftere annabaabe ben, ka o daali don:

«Ko onon yo bolondaa *Isra'iila,
fewndo hirsaynodon wadon sadakaaji ka wulaa
e nder duubi cappande nay,
hara ko min wadanaynodon dun?»

⁴³ Kono bay on rewii oo allaajo wi'eteedo Muluuka,
on rewii kadi ndee hoodere oo allaajo mon wi'eteedo Ronfa,
din nandollaaji di moyyindon fii ko rewon,
min kadi mi bugoto on toonin *Baabiila.»ⁿ

⁴⁴ «Tawi maamiraabe men ben no wondi e *rewirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun ka wulaa ton, wano yewtidaynoodo e Muusaa on yamirirnoo mo yo ndu moyyinire non, e sifa no o hollirnoo mo non kadi. ⁴⁵ Bay maamiraabe men hikkiibe e bendon ben yettitii ndu, be yaadi e mayru, tippude e yamiroore Yaasuwa, e ndii leydi fii leyyi di Alla bugitinoo yeeso mabbe, ndu lutti don haa hewti e Daawuuda, ⁴⁶ on mo Allaahu on yefi sulfu, o torii ka o darnana Alla Yaaquuba on suudu, ⁴⁷ kono ko Sulaymaana wonnoo ko darnani mo suudu.

⁴⁸ E hin-le Jom Bural on hodataa e ko godfo mahiri juude, wano annabaajo on holliri non wonde, Alla daali:

⁴⁹ «Ko kammu ngun woni jullere laamu an nden,

leydi ndin wonanimmi ka mi tippa.»
Joomiraado on daaluno:

«Ko suudu hondu darnanton mi,
maa ko nokkuure honde wonantammi
fowtorde?»

⁵⁰ E hara hinaa bawgal an mi warri d'un fow?»¹

⁵¹ «Ko onon yo yimbe yooraa-hooreebe, be berde mun e be noppi mun uddi, onon non ko on dartotoobe soono woo *Ruuhu Seniido on, wano baabiraabe mon ben d'artoraynoo non! ⁵² E hara, ko hombo e annabaafe ben wonnoo mo baabiraabe mon ben bittinaano? Hay be warno ben adinoobe *hiitaade fii arugol Feewudo on, on mo janfidon wardon, ⁵³ d'un ko onon be huutoraali Sariya mo malaa'ikaabe ben hewtinnoo on on!»

Fii Piyeede Astefaana

⁵⁴ Bay ben nanii d'un, berde mabbe den sokii, be natindiri jiiye mabbe den, monee makko kanko Astefaana. ⁵⁵ Kono kanko Astefaana o burti heewude Ruuhu Seniido on, o tiggittii ka kammu, o yi'i annoora Alla on, o yi'i kadi Iisaa no darii ka sengo jaamo Alla. ⁵⁶ Kanko Astefaana, o wi'i: «Mi yi'ii kammu ngun no uddittii. E hino ka *Bii-Aaden on darii ka sengo jaamo Alla!»

⁵⁷ Onsay be fow be uddi noppi, be sonki e makko, be wubbani mo. ⁵⁸ Be radii mo haa ka baawo saare, be wariri mo kaaye. Seedebe ben acci concii mun d'in e ley koyde suka no wi'ee Saawulu.

⁵⁹ Wa fewndo ko be fidata mo kanko Astefaana kaaye, tawi himo tororde nii, wi'a: «Ko an yo Joomi an Iisaa, jabbo wonkii an kin!» ⁶⁰ Onsay o

---

¹ **7:50** 7.49-50 Isa. 66.1-2

jiccii kadi, o ewnii ko tiidfi, o wi'i: «Joomi, wota a faw oo junuubu e hoore bee!» No o gaynirnoo wowlude d'un, o timmi.

8

¹ Tawi Saawulu no wonani fii mayde Astefaana nden.

Fii no Saawulu cukkori Moftal ngal

Nden pande jukkere mawnde hebi dental gomd'inbe wongal ngal Yerusalaam haa be fow be saakitii be yaari e ngal diiwal Yahuuda e Samariiya, si wonaa *sahaabaafe ben. ² Onsay yimbe be dewal ben surri Astefaana, be fesi mo kadi fota. ³ Tawi Saawulu kapun ko lan-caynoodo *moftal gomd'inbe ben, ko fii himo naataynoo e cuudfi fii wippitugol gomd'inbe ben, worbe e rewbe, o feroo ka kaso. ⁴ Ko ben saakitanoobe yahaynoo nokkeeli fow waajoo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Kibaaru Moyyo on Lolliri Samariiya

⁵ Filiipu kadi yahi e saare jeyaande e diiwal *Samariiya, o waajii don fii *Almasiihu on. ⁶ Bay jamaa on nanii ko Filiipu yewtata kon, be yi'ii kadi maandeeji di o woni wafude din, be habbitii e kongudfi di o woni yewtude din. ⁷ Sabu tawde jinnaaji no yaltaynoo e yimbe duudube be di wonnoo e mun, e hoore hidfi haaca ko tiidfi, awa kadi maaya-banduube buy e bofoobe sellinaama. ⁸ Onsay welo-welo moolanaango wadi e nden saare.

⁹ Kono tawi ado d̄un, gorko wi'eteedo Sim'uunu no e nden saare, wadaynoodo mbi-lankaaku ṅaldina jamaa Samariiya on, waditiido ko tedduo. ¹⁰ Hari be fow, gila e tosooko on haa e burdo mawnude on, hibe habbii e makko, hibe wi'a: «Oo ko bawgal Alla wi'eteengal Mawngal ngal!» ¹¹ Tawi hibe habbinoo e makko sabu tawde gila neebii himo ṅaldiniraynoo be mbilankaakuuji makko. ¹² Kono bay be hoolike Filiipu on feppinando be innde Iisaa Almasiihu on e Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun, onsay worbe e rewbe *lootaa maande kisiyee. ¹³ Sim'uunu kadi gomdini. Bay o lootama maande kisiyee, tawi o seedataa e Filiipu. O watti yi'ude maandeeji mawdi e kaawakeeji moyyi ka wadata, o ṅaldi fii d̄un.

¹⁴ Nde bee sahaabaabe wonbe Yerusalaam nanirnoo wonde hodube Samariiya ben jabii daaluyee Alla on, be imminani be Petruusu e Yuuhanna. ¹⁵ Ben ari ka maḅbe, be toranii be fii yo be hebu *Ruuhu Seniido on. ¹⁶ Ko fii hari Ruuhu Allaahu on jippaaki e hoore hay gooto e maḅbe taho, hari ko maande kisiyee tun be lootaa e innde Iisaa Joomi on. ¹⁷ Onsay Petruusu e Yuuhanna *fawi juude mun den e hoore maḅbe, ben hebi Ruuhu Seniido on.

¹⁸ Bay Sim'uunu ndaarii tawii ko nde sahaabaabe ben fawunoo juude mun den e hoore maḅbe si be okkaa Ruuhu Allaahu on, onsay o addani be mbuudi, o wi'i be: ¹⁹ «Yedee lan min kadi ngal bawgal, fii yo tawu kala mo mi fawi juude an den e hoore mun hebay Ruuhu Seniido on!»

²⁰ Kono Petruusu wi'i mo: «Yo kaalisiiji maa dfin halkodu e maa, bay hida sikka dokkal Alla ngal ko kaalisi heborta! ²¹ Ko fii a alaa gebal, a alaa ndondi e nder dfun, bay bernde maa nden laabaa yeeso Alla. ²² Tuubu fii dfi miijooji bondi wondi ka bernde maa, torodaa Joomiraado on no di yaaforee si no gasa. ²³ Ko fii mi yi'ii hida tumbii e nder hahhannde, hida humondiri e angal peewal.»

²⁴ Onsay Sim'uunu jaabii, wi'i: «Onon tigi toranee lan Joomiraado on fii kon ko wi'udfon wota hewtan.»

²⁵ Bay ben dido be sahaabaabe ben immiinoo gaynii fejninde daaluyee Joomiraado on e seeditanagol mo, be yilitii Yerusalaam. E nder yilititagol mabbe ton, be waajii fii Kibaaru Moyyo on e nder kodooli Samariyankeebe duudufi.

Fii ko Wafi kon hakkunde Filiipu e Nuunaado mo Ecopii on

²⁶ Malaa'ikaajo Joomiraado on fejnani Filiipu, wi'i mo: «Immo jokkaa laawol iwungol Yerusalaam yaari Gaaza, dfun ko ngol ka sengo ley, yaarungol ngol ka wulaa.» ²⁷ Onsay o immii o yahi, o haccii gorko *nuunaado mo Ecopii toowa ndarndeejo e nder laamateeri ndi debbo wi'eteedo Kandaas laamii e mun Ecopii. Tawi ko on gorko halfinaa ngaluuji on debbo fow, tawi on no arnoo Yerusalaam fii rewugol Alla. ²⁸ Ko on yilititotoo Ecopii, tawi himo joodii e hoore *giri-giriwal makko ngal pucci poodata, himo jangora deftere annabi Isaaya nden. ²⁹ Onsay

Ruuhu Allaahu on yamiri Filiipu, wi'i: «Wuggo, hewtitodaa oo mo giri-giriwal.»

³⁰ Onsay Filiipu dogi. Bay o badike on mo Ecopii, o nani on no janga deftere annabi Isaaya nden. O landii mo, o wi'i: «Hara hida faamude koo ko wondaa jangude?»

³¹ On gorko jaabii, wi'i: «Ko honno mi faamirta si goddo sifanaaki lan?» Onsay o noddi Filiipu yo o yawu, o joodoo takko makko.

³² Tawi ko oo aaya doo o wonnoo jangude:

«Himo dowiraa wa baalii hirsoyteengii,
hara o udditaali hunduko,
wa baalun mbobidankun tayoowo kun
leebi.

³³ E nder ko o hayfinaa kon, be fanni mo goonga.
Hara non ko hombo fillitotoo fii jamaanu
makko ngun?

Ko fii ngurndan makko dan tayaama ka
hoore leydi.»¹

³⁴ Bay kanko nuunaado on o gaynii jangude dun,
onsay o wi'i Filiipu: «Mi torike ma, andinan ko
hombo oo annabaajo wowli fii mun, si ko kanko
tigi maa si ko goddo goo?» ³⁵ Onsay Filiipu yetti
haala kan, o fuddorani mo on aaya mo o jangi,
o feppinani mo Kibaaru Moyyo Iisaa on.

³⁶⁻³⁷ E nder yaadu mabbe ndun, be yi'oyi ka
ndiyan woni. Onsay nuunaado on wi'i: «E

hino ndiyan, ko hondfun hadfatammi *looteede maande kisiyee?»P

³⁸ Onsay on nuunaado yamiri yo giri-giriwal ngal darne, o ukkodi e Filiipu ka ndiyan, on looti mo don maande kisiyee. ³⁹ Bay be yawii ka ndiyan, Ruuhu Joomiraado on jilii Filiipu, nuunaado on yiitaali mo hande kadi. O jokkiti laawol makko e hoore himo weltii. ⁴⁰ Filiipu kapun taw tun no Asduuda. Gila don o waajii fii Kibaaru Moyyo on e ca'e de o rewi e mun den fow haa o hewti Seezariya.

9

Fii no Saawulu Gomd'ini (Sah. 22.6-16, 26.12-18)

¹ Kono tawi Saawulu kapun no wadi ka wonkii mun kambirangol taalibaabe Joomi on mayde. Kanko Saawulu o yahi ka *yottinoowo mawdo sadaka on, ² o wi'i on yo o windu bataake haa e dee juulirde Yahuudiyankeebe wonde Damaasi, fii no o andira si tawii no woodi ton worbe maa rewbe jokkibe laawol Iisaa ngol, o yaha o habboya be, o adda Yerusalaam.

³ Bawto fun, bay o yahii haa o fadike Damaasi, tun nde wootere ndaygu iwri ka kammu ari, hundi mo. ⁴ O yani kisan ka leydi, o nani hawa no wi'a mo: «Saawulu, Saawulu, ko fii hondfun wonda mi cukkanaade?»

P 8:36-37 8.37 Bindi goo no beyditi fun ka lannoode aaya on: *Onsay Filiipu wi'i mo: «Si tawii hida gomd'ini ittiri bernde maa nden fow, haray no gasa.» Onsay nuunaado on wi'i: «Mid'o gomd'ini wonde Iisaa Almasihu on ko *Bid'o Alla.»*

⁵ On jaabii, o wi'i: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

Onsay kanko Joomi on o jaabii mo, o wi'i: «Ko min woni lisaa on mo wonda cuckaade. ⁶ Immo naataa e ndee saare d'oo, ben yeetoto ma ko haanudaa wadude.»

⁷ Tawi ben be o yaadaynoo no darii mbobidi hakkee kulol. Hibe nanaynoo kadi kan hawa, kono be alaa yi'ude hay gooto. ⁸ Onsay Saawulu immii ka leydi. Fii kala gite makko d'en no ud-ditinoo, kono tawi o alaano yi'ude hay huunde. Be d'owiri mo juude makko d'en haa Damaasi. ⁹ O woniri non balde tati o yi'aali, e hoore d'un o jaamaa, o yaraa.

¹⁰ Kono tawi taalibaajo no Damaasi d'on wi'eteedo Hanaaniya. Joomi on feppinani mo, wi'i: «Hanaaniya!»

O jaabii: «Naamu, yaa an Joomi!»

¹¹ Kanko Joomi on o wi'i mo: «Immo yahaa e ngal d'atal wi'eteengal Feewungal, landodaa fii oo wi'eteedo Saawulu mo Tarsiisu wondo ka galle Yahuuda, himo toraade d'on. ¹² E nder ko o torotoo kon, o feppinanaa, o yi'i goddo no wi'ee Hanaaniya, on no naata *fawa juude mun d'en e hoore makko fii yo o wuntu.»

¹³ Hanaaniya jaabii, wi'i: «Joomi an, mi nanirii buy no wi'a wonde on neddo wadii boneeji duudufudi e hoore laabube maa ben Yerusalaam. ¹⁴ Awa d'oo kadi hooreebe yottinoobe sadaka ben no newnani mo habbugol kala jantotoodo innde maa nden.»

¹⁵ Kono Joomi on wi'i mo: «Yahu, ko fii on neddo ko aala mo mi subii fii ko lollina innde

an nden yeeso be wonaa Yahuudiyanke ben e lambe ben e yeeso *Banii-Isra'iila'en. ¹⁶ Awa kadi mi hollay mo ko ittiri haa honto o tampirta innde an nden.»

¹⁷ Onsay Hanaaniya yahi. Bay o hewtii e ndun suudu ka on woni don, o fawi juude makko den e hoore Saawulu, o wi'i: «Ko an yo Saawulu musidfo an, ko Joomi Iisaa, on feenando ma ka laawol fewndo arataa, woni ko imminimmi fii yo a wuntu, awa kadi fii yo a heewu *Ruuhu Seniido on.» ¹⁸ Don kisan ko wa'itata wa kobolle iwi ka gite makko, saami, o wunti, o immii, o *lootaa maande kisiyee. ¹⁹ Bawto dun bay o jaamii, o hetti doole makko den.

Fii no Saawulu Seeditorani Iisaa Almasiihu on

O wontidi e taalibaabe wonnoobe Damaasi don ben e nder balde. ²⁰ O fuddii kisan waajaade fii Iisaa ka juulirde, o wi'a jaka ko oo nun woni *Bidfo Alla on. ²¹ Nanunooobe dun ben fow naldi fota, be wi'i: «Hinaa oo giddanaynoo mulugol ben jantotoobe ndee innde Yerusalaam? Hinaa ko addunoo mo kadi ko fii nangugol ben wonnoobe jantaade nde, naba be yeeso hooreebe yottinoobe sadaka ben?»

²² Tawi kanko Saawulu himo burtude tun beydaade, himo naldiniraynoo Yahuudiyankeebe wonnoobe Damaasi ben e dow banginirangol be pellital wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on. ²³ Bay wontii don haa neebii, Yahuudiyankeebe ben diisondiri fii warugol mo. ²⁴ Kono Saawulu humpitii fii kan janfa mabbe. Tawi ben no aynunoo dame den jemma e jalorma fii no be warira mo. ²⁵ Onsay

taalibaafe ben yettiri mo jemma, tumbi e nder debeere, fe yawtini mo maadi ndin.

²⁶ Bay kanko Saawulu o hewtii Yerusalaam, o dabbii no o wontidira e taalibaafe ben, kono tawi fow no hulunoo mo, awa kadi hari fe hoolaaki o wontii taalibaaajo. ²⁷ Onsay Barnabaasi yetti mo, nabi takko *sahaabaafe ben. O sifanii be ko honno kanko Saawulu o yiidiri e Joomi on fewndo o yahata Damaasi e ko hondfun Joomi on yewti mo e ko pellital hongal o waajori Damaasi e innde Iisaa. ²⁸ Gila dūn, tawi o hayloday e mabbe Yerusalaam, o yewtira kadi pellital e innde Joomi on. ²⁹ Tawi himo yewtidaynoo kadi, yeddondira e Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki ben, kono tawi ben kadi no dabbude no warira mo. ³⁰ Bay kambe sibbe wonbe e laawol gootol ben fe humpitike dūn, fe nawri mo Seezariiya, fe itti mo don kadi, fe nabi mo Tarsiisu.

³¹ Tawi buttu no wonani *moftal ngal e nder dee leyde doo fow, dūn ko dee diiwe Yahuuda e Jaliilu e Samariiya. Tawi hibe mawnude e nder gomdinal ngal, awa kadi hibe wuuri e nder yankinaare Joomiraado on, hibe beydorde kadi ballal Ruuhu Seniido on.

Fii no Iiniiya Ndikkiri e fii Wurniteede Taabiita

³² E nder ko Petruusu jindata e nokkeeli dūn fow kon, o yahi ka bee gomdinbe hodufe Lidaa.

³³ O tawi don godfo, maaya-banduujo, no waalii e danki gila duubi jeetati, on no wi'ee Iiniiya.

³⁴ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Iiniiya, Iisaa Almasiihu on sellinii ma! Immo an tigi, weyyitaa danki maa kin!» O immii kisan. ³⁵ Bay hodufe

Lidaa ben e bee ka hollaande Saruuna fow yi'ii d'un, be gomdini Joomi on.

³⁶ Tawi kadi debbo okkaynoodo fota, wada kuude moyye, no hodunoo Jaffaa, on no wi'ee Taabiita. (Ko woni firo d'un e haala Gereeki ko Dorkaas.) ³⁷ On debbo nawni e den balde don, o maayi. Bay be gaynii fewnude mo, be nabi mo, be wallinoyi e nder suudu goo ka koore dow. ³⁸ Nde tawnoo Lidaa e Jaffaa wodfondiraa, awa kadi hari taalibaabe ben andii wonde Petruusu no Lidaa don, be immini yimbe dido ko yahana mo, wi'a: «Yandi men torike ma arugol tinna, hara a neebaali.»

³⁹ Onsay Petruusu immii, yaadi e mabbe. Bay o hewtii, be yawni mo ka koore e ndun suudu. Rewbe keynguube ben fow badii mo no wulla, e hoore hibe holla mo dolokkaaji e burmusuuji di kanko Dorkaas o moyyinaynoo wa fewndo ko o wondi e mabbe.

⁴⁰ Onsay kanko Petruusu o yaltini be fow ka yaasi, o jiccii, o torii. Bawto d'un o fewtiti furee on, o wi'i: «Taabiita, immo!» Onsay kanko Taabiita o udditi gite den, o yi'i Petruusu, o immii, o joodii. ⁴¹ Kanko Petruusu o nangi mo jungo ngon, o immini, o noddi gomdinbe ben e keynguube ben, o watti mo e juude mabbe e hoore ko o wurdo. ⁴² Dun andii e nder Jaffaa fow, buy gomdini Joomi on. ⁴³ Kanko Petruusu o weeri Jaffaa don seeda ka garankeejo no wi'ee Sim'uunu.

10

Fii no Korneliyuusu Gomdiniri

¹ Tawi godfo no Seezariiya don kadi wi'eteedo Korneliyuusu, on ko yeesoojo goo e nder dental suufaabe wi'eteengal dental be Italii. ² Tawi on ko dewo, kanko e yimbe suudu makko ndun fow hibe hulaynoo Alla, awa kadi himo wallaynoo miskinbe fota, duumoo e toragol Alla. ³ Fewndo ka baawo fanaa, o fejjinanaa, o yi'i ko laabi poy, malaa'ikaajo Alla no naata ka makko. On malaa'ikaajo noddi mo, wi'i: «Korneliyuusu!»

⁴ Kanko Korneliyuusu o punnii mo e hoore himo huli. O wi'i malaa'ikaajo on: «Ko hondun wadi Koohoojo?»

Kanun malaa'ikaajo on wi'i mo: «Torndeeji maa din e dokke de okkordaa miskinbe ben yentinaama fii ko anditee yeeso Alla. ⁵ Jooni immiin wobbe ko yaha Jaffaa addanoye godfo no ton no wi'ee Sim'uunu jammaado Petruusu. ⁶ Himo weeri ka garankejo wi'eteedo kadi Sim'uunu, on no hodi ka daande baharu.»

⁷ Nde on malaa'ikaajo yewtudo mo dun yahirnoo, kanko Korneliyuusu o noddi kisan kurkaaduube makko difo e sufaajo dewo Alla goo tawanoodo e ben be o halfinaa. ⁸ Bay o gaynii be sifanaade dun fow, o immiini be Jaffaa.

Fii ko Petruusu Fejjinanaa kon

⁹ Bimbi nden pande nde tawnoo hibe ka laawol, awa kadi be badike saare nden, Petruusu kadi yawi ka fowtorde hoore suudu tumbere jalorma fii toragol Alla. ¹⁰ O weelaa, o faalaa ko o jaama. Wa fewndo ko o defantee, o fejjinanaa godfun, ¹¹ o yi'i kammu ngun no udditii, o haynii huunde nanditaynde e sollewol

fontiingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo waaloo ka hoore leydi. ¹² Tawi no e maggol kulle yaarayde koyde nay den fow e kala kulle daasotoode ka hoore leydi e colli wiirooji din fow. ¹³ O nani hawa no wi'a mo: «Petruusu! Immo waraa, paamaa!»

¹⁴ Kono kanko Petruusu o wi'i: «Oo'o Joomiraado! Ko fii mi paamaali haa hande ko tuuni maa ko laabaa!»

¹⁵ Ka dimumun o nani hawa kan no wi'a mo: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.» ¹⁶ Dun wadiri non haa laabi tati. Bawto dun, nden huunde yentinaa kisan ka kammu.

¹⁷ Wa fewndo ko kanko Petruusu o jibii fii ko o feppinanaa kon, tawi e hino yimbe ka dambugal, dun ko bee be Korneliyuusu immini, humpitiibe fii nduu suudu Sim'uunu. ¹⁸ Be noddi, be landii si ko doo oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu weeri.

¹⁹ Fewndo ko Petruusu miijotoo fii ko o feppinanaa kon, Ruuhu Allaahu on wi'i mo: «E hino yimbe tato ka landotoo fii maa. ²⁰ Immo tippodaa, yaadaa e mabbe, hara a sikkitaaki, ko fii ko min immini be.»

²¹ Onsay kanko Petruusu o tippii, o wi'i be: «E hino lan. Ko min wondon landaade fii mun. Ko fii hondun addi on doo?»

²² Be jaabii mo, be wi'i: «Ko hooreejo dental suufaabe wi'eteedo Korneliyuusu, aaden feewudo, huloowo Alla, mo jamaa Yahuudiyanke fow joganii kongol moyyol, woni ko malaa'ikaajo laabudo andini wonde yo o adde ka suudu makko fii hedagol kongudi maa din.» ²³ Onsay kanko Petruusu o werni be.

Bimbi nden jande, o immii, o yaadi e maɓɓe. Sibbe goo be Jaffaa d'owti mo. ²⁴ Bimbiti nden jande o hewtoyi Seezariiya, tawi kanko Korneliyuusu himo habbi be, tawi himo nodditi sibbe makko ben e yibbe makko hibbuɓe ben ka makko. ²⁵ Bay kanko Petruusu o hewtii, Korneliyuusu yahi jabbagol mo, yani ka ley koyde makko, o sujani mo. ²⁶ Kono kanko Petruusu o banti mo, o wi'i: «Immo, min kadi ko mi neddo!»

²⁷ E nder ko o yewtidata e makko kon, bay be naatii, be tawi yimbe buy no moobii ton. ²⁸ Onsay kanko Petruusu o wi'i be: «Hid'on andi Yahuudiyankejo no tonanaa ka takkondira e mo wonaa Yahuudiyanke maa ka on naata ka makko. Kono min, Alla hollii lan, haanaa ka goddo wi'a hay gooto no tuuni maa laabaa. ²⁹ Ko d'un wadi, bay on imminii ko yahanammi, mi arii e hoore mi sattinaali. Jooni non mi landike on, ko fii hondun addirdon mi?»

³⁰ Korneliyuusu wi'i mo: «Hari mido toroo Alla ka suudu an ka baawo fanaa, mi yi'i gorko borniido concii jalbudi no darii yeeso an, gila d'un wadii nii balde nay. ³¹ On wi'immi: «Korneliyuusu, torndeeji maa d'in jabaama, Alla kadi maanditike dokke de okkord'aa miskinbe ben. ³² Jooni immiin ko yaha Jaffaa, addane oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu. On no weeri e suudu garankeejo no wi'ee kadi Sim'uunu ka daande baharu.» ³³ Don kisan mi immiini ko yahane, an kadi a moyyiniini ko ardaa kon. Jooni non, men fow meden doo yeeso Alla fii hedagol ko Joomiraado on yamir-maa kon

fow.»

³⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Ka haqiiqa mi faamii d'un, fow no fota yeeso Alla. ³⁵ E nder leyyi d'in fow, kala huludo mo, jokki peewal, o jabanay ontigi. ³⁶ O tippinani *Banii-Isra'iila'en daaluyee on, fii ko feppinana be Kibaaru Moyyo wondudo e buttu on, rewruude e Iisaa Almasiihu on, on Joomi yimbe ben fow. ³⁷ Onon tigi hidon andi ko feyyunoo kon Jaliilu, haa hewtoyi diiwal Yahuuda ngal fow, bawto *lootagol maande tuubuubuyee ko Yaayaa waajinoo fii mun kon. ³⁸ E ko honno Allaahu on yediri Iisaa, oo jeyaado Naasirata, *Ruuhu Seniido on wondude e bawgal, d'un ko on yahaynoodo hen fow, wada moyyere, sellina be jinna nangunoo fow, sabu tawde Alla no wondunoo e makko.

³⁹ «Ko men seedee kadi ko o wadi kon fow e nder ndii leydi Yahuudiyankeebe haa nabani Yerusalaam. Be wariri mo fempugol mo e legal, wenga. ⁴⁰ Allaahu on immintini mo ka palaande tammere, o newnani mo kadi hollitagol, ⁴¹ hinaa non e yimbe ben fow, kono e seedeebe be Allaahu on subinoo aranun ben, d'un ko menen bee jaamidube e makko, yaridi bawto immintineede makko e hakkunde maybe ben. ⁴² Kanko Iisaa o yamiri men waajagol jamaa on, fellintinana be wonde Allaahu on todfike mo kanko tigi jaawoowo wurbe e maybe. ⁴³ Awa kadi annabaabe ben fow seeditaninoke mo wonde kala gomdindo mo hebay yaafuyee junuubaaji e innde makko.»

⁴⁴ Nde tawnoo Petruusu no waajaade fii d'un, Ruuhu Seniido on tippii e ben wonnoobe

hedaafe ngol kongol don fow. ⁴⁵ Gomdinnoobe sunninaa ben fow, dun ko bee be Petruusu ardii, naldi fii ko be wonaa Yahuudiyanke ben okkaa kon Ruuhu Seniido on. ⁴⁶ Ko fii hari hibe nanaynoo hibe wowla e *haalaaji janani, manta Alla.

Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: ⁴⁷ «E hara en salanto bee hebuße Ruuhu Seniido on ndiyan ko be loitora maande kisiyee wano hebirden non enen kadi?» ⁴⁸ Onsay o yamiri yo be loote maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on. Kambe kadi be torii mo wondugol e mabbe e nder balde.

11

Fii no Petruusu Siforani Gomdinbe ben Yerusalaam

¹ Sahaabaafe* wonbe ka diiwal Yahuuda ben e be be wondi e laawol gootol ben, nani wonde be wonaa Yahuudiyanke ben jabii daaluyee Alla on. ² Bay kanko Petruusu o yahii Yerusalaam, gomdinbe sunninaa ben banniti mo, feli, be wi'i: ³ «A naatii ka be *sunninaaka ben, awa kadi a jaamidii e mabbe!»

⁴ Onsay Petruusu nangi be sifanagol fii dun, ⁵ o wi'i: «Fewndo ko mi woni ka saare Jaffaa, hari mido toroo Alla, mi feɲɲinanaa godɲun. E nder dun, mi yi'i huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo tawammi. ⁶ Bay mi ndaarii dun, mi tenyinii, mi yi'i ton kulle yaarayde koyde nay den ka hoore leydi e kulle buruure den e kulle daasotoode den e colli wiirooji din. ⁷ Mi nani

hawa no wi'ammi: ‹Petruusu, immo waraa, jaamaa!› ⁸ Kono mi wi'i: ‹Oo'o Joomiraado! Ko fii haa hande ko tuuni maa ko laabaa naataali ka hunduko an!› ⁹ Ka d'immun hawa kan fillitii ka kammu, wi'immi: ‹Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.› ¹⁰ Dun warri non haa laabi tati, onsay fow yentinaa ka kammu.

¹¹ ‹Tun mi yi'i yimbe tato imminaabe e an iwruƙe Seezariya no ara ka suudu ka men woni don. ¹² Ruuhu Allaahu on yamirimmi yaadugol e mabbe, hara mi sikkitaaki. Ko bee musibbe doo njeegoo d'owtimmi haa men naatoyi ka galle Korneliyuusu. ¹³ On sifanii men ko honno o yiiri malaa'ikaajo on no darii ka suudu makko, e ko o wi'i mo: ‹Immin ko yahana oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu wondo on Jaffaa. ¹⁴ On yeetoto ma kongudi di dadirtaa din, an e beynguure maa nden fow.›

¹⁵ ‹Bay min kadi mi nanganii yewtugol, *Ruuhu Seniido on tippii e wonbe don ben wano o tippornoo non e men ka fudfoode. ¹⁶ Onsay mi anditi ngol daalol ngol Joomi on wi'unoo wonde: ‹Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon ko Ruuhu Seniido on lootirtedon.› ¹⁷ Bay Allaahu on yefii be kambe kadi ko o yedunoo en kon, enen bee gomdinbe Iisaa Almasiihu Joomi on, hari ko mi hombo haa ka mi dartoo Alla?›

¹⁸ Bay gomdinbe sunninaa ben nanii d'un, be fanki, be manti Alla, e hoore hibe wi'a: ‹Allaahu on yefii be wonaa Yahuudiyanke ben tuubuubuyee fii no be hebira ngurndan!›

Fii no Moftal ngal Sinciraa ka saare Antiyoosi-Sirii

¹⁹ Saakitinoobe ben sabu bittineede fawto waregol Astefaana, be yahi haa Fenisii e ka suriire Siipuru e haa Antiyoosi-Sirii. Tawi be alaa banginande hay gooto daaluyee on si wonaa Yahuudiyankeebe ben. ²⁰ Hebii ton e hakkunde ben saakitinoobe, be Siipuru e be Sireonii, arbe Antiyoosi-Sirii, yewti bee *Gereekiyankeebe, feppinani be fii Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi on. ²¹ Tawi jungo Joomiraado on no e hoore mabbe, yimbe buy gomdini, jabi Joomi on.

²² Nde *moftal ngal Yerusalaam humpitinoo dun, ben kadi immiini Barnabaasi ko yaha Antiyoosi-Sirii. ²³ Bay o hewtii, o yi'ii moyyere Alla nden, o weltii, o wakkilini be fow catorgol e Joomi on bernde tabitunde, ²⁴ ko fii hari on ko aaden moyyo heewudo gomdinal e Ruuhu Seniido on. Konu yimbe duudungu jokki Joomi on.

²⁵ Onsay Barnabaasi yaari Tarsiisu fii yahangol Saawulu. ²⁶ Bay o tawii mo, o ardi e makko Antiyoosi-Sirii. E nder hitaande fow hibe tawdeede e tumbondire moftal ngal, e hoore dun hibe jannude jamaa yimbe duudube. (Ko Antiyoosi-Sirii don taalibaabe ben attaa noddeede *Almasiiyaabe.)

²⁷ E nder den balde don, haaloobe ko Alla longini dun iwi Yerusalaam, ari Antiyoosi-Sirii. ²⁸ Goddo e ben no wi'ee Agabuusi, on immii *hiitii tippude e Ruuhu Allaahu on, o wi'i wonde heege moolanaange waday e aduna on fow. (Dun wadi-le e fewndo laamu Kuloodiyuusu.) ²⁹ Taalibaabe ben anniyii wonde mo bee e mabbe wallitoto musibbe mabbe wonbe ben ka diiwal

Yahuuda embere taaqa maβbe on. ³⁰ Be wadi d'un, be watti e juude Barnabaasi e Saawulu yo ben nabu, jonna ardotoobe moftal ngal ben.

12

Fii no Yaaquuba Wariraa e no Petruusu Sokiraa

¹ Ko e fewndo on saa'i, oo lando wi'eteedo *Heroodu nangi wobbe e *moftal ngal fii lettugol be. ² O wariri Yaaquuba kaafa, d'un ko oo kotiraawo Yuuhanna. ³ Nde o ndaarunoo o tawi d'un no wela Yahuudiyankeebe ben, o nangi Petruusu kadi. Dun hawrondiri e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden. ⁴ Bay o nangii mo, o ferii mo ka kaso, o itti mojobe nay ko ayna mo, mojobere kala suufaafe nayo. Hari e miijo makko ko si *Juldeere Yawtaneede nden feyyii o jaawa mo yeeso jamaa on. ⁵ Ko kanko Petruusu o woni ka kaso, moftal ngal duumii e toranagol mo Alla.

⁶ Weetaynoo Heroodu jaawa mo, e on jemma mun, tawi kanko Petruusu himo jolkaa jolokooje d'idi, daanii hakkunde suufaafe d'ido, tawi aynoo be kaso ngon no dartori ka dambugal. ⁷ Onsay malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, ka o wonnoo don ndaygi. O findiniri mo kanko Petruusu mbabbugol mo ka becce, o wi'i mo, «Immo tinna!» Jolokooje wonnoode ka juude makko den yani.

⁸ Malaa'ikaajo on wi'i mo kadi: «Haβbu duhol maa ngol, wattodaa pade maa den.» O wadi d'un. Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Waano burmusu maa on, jokkaa mi.» ⁹ Petruusu yalti, jokki

mo, tawi o andaa si ballal malaa'ikaajo on ko goonga, tawi himo sikka ko feppinande tun o hebi. ¹⁰ Bay be feyyii ayninaabe yeeso ben e hikkube don ben, haa be hewtii ka baafal njandi feyyeteengal si yahee ka saare, onsay ngal udditanii hoore maggal yeeso mabbe, be yalti, be yaadi haa e laawol. Tun malaa'ikaajo on seedi e makko.

¹¹ Kanko Petruusu o hetti non hakkil, o wi'i: «Jooni non, ka haqiiqa, mi andii wonde Joomiraado on imminii malaa'ikaajo mun on, o sortii lan e juude Heroodu e kala ko jamaa Yahu-udiyankeebe ben tijjinoo e hoore an.»

¹² Bay o faamii ko wadi kon, o yahi ka galle Mariyama yumma Yuuhanna jammaado Marku-
usa, ka wobbe moobinoo no toroo. ¹³ Bay o hodfike baafal ngal ka naatirgal, jiwo kurkaadu-
ujo no wi'ee Rodaasi badoyii fii andugol ko hombo. ¹⁴ Bay o anditii hawa Petruusu kan, hakkee ko o weltii, doo yo o udditu baafal ngal, o yahi taho, o andinoyi beya wonde Petruusu no ka naatirgal.

¹⁵ Ben wi'i mo: «A feetii!» Kono o wi'i ko goonga. Ben wi'i: «Awa ko malaa'ikaajo makko on!»

¹⁶ Kono tawi Petruusu no jokki tun hodfagol. Bay be udditoyii, be yi'ii mo, be njaldi fota. ¹⁷ O fankiniri be yeyangol be juude makko den, o sifanii be ko honno Joomiraado on yaltiniri mo ka kaso. O yamiri be, o wi'i: «Andinee dun Yaaquuba e musidal ngal.» Onsay o yalti don, o yaari nokku goo.

18 Bay weetii, jiiboldu tiidfundu wadi e hakkunde suufaafe ben, be woni e landondirgol ko honto Petruusu woni. 19 Heroodu kadi d'abbiti mo, kono o yi'aali mo. O landii suufaafe ben, o yamiri yo be ware. Onsay kanko Heroodu o iwi ka diiwal Yahuuda d'on, o yaari Seezariiya fii wonugol ton.

Fii no Heroodu Maayiri

20 Tawi kanko Heroodu himo habidi e Ti-iriyankooḃe ben e Siduunayankooḃe ben. Be ari be tawi mo e nder nanondiral maḃbe. Bay be hettii Balastuusa oo dankotoodo kaybonru lando on, be torii buttu, sabu tawde ko leydi on lando tambitinoo leydi maḃbe ndin. 21 Bay palaande nde be haldunoo nden hewtii, kanko Heroodu o bornii concii makko laamu d'in, o joodii ka jullere makko laamu, o yewti be kambe jamaa on. 22 Jamaa on nangi ewnagol wi'a: «Kaa hawa ko hito allaaajo nii, hinaa hawa neddo!» 23 Don kisan malaa'ikaajo Joomiraado on libi nawnaare e makko, sabu tawde o jonnitaali Alla mangural ngal, o yilmi, o maayi.

24 Kono daaluyee Alla on burti yaajude.

25 Bay Barnabaasi e Saawulu gaynii golle mun d'en Yerusalaam, be yiltitii Antiyoosi-Sirii, be nabori Yuuhanna oo jammaado Markuusa.

13

Fii no Ruuhu Seniido on Subori Barnabaasi e Saawulu

1 Tawi haaloḃe ko Alla longini d'un e jannoḃe no e nder *moftal wongal ngal Antiyoosi-Sirii,

ben-le ko Barnabaasi e Sim'uunu jammaafo Baleejo, e Lukiyuusi, oo mo Sireonii, e Saawulu e Manayiina, d'un ko oo ne'idaafo e *Heroodu lando diiwal ngal. ² E nder ko be rewaynoo Joomiraado on kon, be hoora, *Ruuhu Seniifo on wi'i be: «Wadane lan Barnabaasi e Saawulu feere fii golle de mi noddiri be den.» ³ Bay be gaynii hoorude toroo, be *fawi juude maβbe den e hoore Barnabaasi e Saawulu, be nuli be.

Fii no Barnabaasi e Saawulu Yaari ka Suriire Siipuru

⁴ Ben be Ruuhu Seniifo on immini, d'un ko Barnabaasi e Saawulu, be yahi Seluusi, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru. ⁵ Bay be hewtii Saalamini, be fejjini daaluyee Alla on ka juulirde Yahuudiyankeefe ben. Tawi hibe wondi e oo wi'eteedo Yuuhanna jammaafo Markuusa fii ko wallitoo be.

⁶ Bawto d'un, bay be tayitoyii ndee suriire fow haa be hewtoyii Paafuusa, be tawi don mbileejo goo, tawi on ko Yahuudiyankeejo waditiifo annabaajo, tawi on no wi'ee Bar-Iisaa. ⁷ Tawi himo wondi e on addaado lamminaa ngal diiwal, d'un ko oo wi'eteedo Sargiisu Puulusa, tawi on lando ko jooma-hakkiljo. On lando noddi Barnabaasi e Saawulu bay himo faalanoo nanude daaluyee Alla on. ⁸ Kono oo wi'eteedo Elimaasi, d'un ko mbileejo on, (ko fii ko non innde makko nden firiraa), o dartii be, tawi himo d'abbude fii no o bonnira gomdinal lando on. ⁹ Onsay Saawulu, himo wi'ee kadi Puulusa, heewufo Ruuhu Seniifo on, tenyini on mbileejo, o wi'i: ¹⁰ «Ko an yo heewufo kala noone yoyre

e bonki, fiidfo Ibuliisa, gano kala peewal, a accataa bonnugol laawi feewudfi Joomiraado on? ¹¹ Jooni non hedfo! Joomiraado on fawete jungo, wumaa, wona e saa'i mo a yi'ataa naange ngen.» Don kisan nibbitani mo, niwre tiidunde yani e makko, o woni e memugol, tawi himo dabba wobbe ko dowa mo. ¹² Bay on lando yi'ii kon ko wadi, o naldfi fii jannde Joomi on, o gomdini.

Fii no Puulusa e Barnabaasi Waajori ka Saare Antiyoosi-Pisidii

¹³ Bay kanko Puulusa e wondiibbe makko ben be iwii Paafuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Pergii, don ko e nder ndii leydi wi'eteendi Pamfilii. Bay be hewtii don, Yuuhanna jammaado Markuusa on seedi don e mabbe, o yiltitii Yerusalaam. ¹⁴ Bay be iwii Pergii, be jokitii laawol mabbe haa be hewti ka saare Antiyoosi-Pisidii. Be naati don e nder juulirde, be joodii, don hawri e *nalaande fowteteende, don ko e *aseweere nden. ¹⁵ Bay fii Sariya on e fii annabaabe ben gaynaama jangeede, yeesoobe juulirde nden immiini wobbe e mabbe ko wi'a be: «Musibbe, si tawii hidon mari kongudi wakkilinaydi jamaa on, haray yewtee.»

¹⁶ Onsai kanko Puulusa o immii, o townani be jungo, o wi'i: «Ko onon yo *Banii-Isra'iila'en e onon bee huloobe Alla, heditee! ¹⁷ Alla oo jamaa Isra'iilayankeebe subike baabiraabe men ben, on Yappudfo kadi oo jamaa fewndo ko be woni tunjarankeebe e nder ndii leydi *Misira, o yaltiniri be ton kadi sookewo makko dolnungo

ngon. ¹⁸ O muɓɓanii be kadi wa telen duubi cappande nay ka wulaa. ¹⁹ Onsay bay o mulii leyyi jeediidi e nder ndii leydi *Kanaana, o yedi baabiraafe men ben lara leydi ben ndin. ²⁰ Dun fow wadi e nder duubi teemedfe nay e cappande jowi.

«Bawto dɓun o addani be hooreebe, haa e fewndo annabi Samu'iila. ²¹ Bawto dɓun be torii hebugol lando. Onsay Alla addani be Saawulu biɗɗo Kiisi on, jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu, ko laamoo be e nder duubi cappande nay. ²² Bay o follii onɗon, o lamminani be Daawuuda, dɓun ko on mo o seeditornoo dɓundoo, o daali: «Mi taw Daawuuda mo Yassaa'u ko nedɗo waalaniido lan e bernde, timminoowo faaleeji an dɓin fow.»

²³ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko tippude e fodoore makko nden kanko Alla wadi si Iisaa jibinaa e nder bolondaa Daawuuda on, fii ko wonana Isra'iila'en dandoowo. ²⁴ Ado o arude, hari Yaayaa waajike jamaa Isra'iilayankeebe ben fow fii *lootagol maande tuubuubuyee. ²⁵ Fewndo kanko Yaayaa o timminaynoo golle makko dɓen, o wi'uno: «Hinaa min woni on mo sikkudɓon, kono on no ara baawo an dɓoo, on mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁶ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko onon yo musibbe an, bibbe bolondaa Ibraahiima, e huuloobe Alla wonbe hakkunde mon, ko haa e men enen ngol daalol kisiyee addaa. ²⁷ Ko fii yimbe Yerusalaam ben e lambe mun ben andaali ko hombo woni Iisaa, awa kadi be faamaali kongudi

annabaabe wonaadi jangeede dīn asewe kala, be laatiniri dī naawugol mo. ²⁸ E hoore be hebaali hujja happando mo wareede, kono be torii Pilaatu yo o waru mo. ²⁹ Be laatiniri nii ko windinoo kon fii makko. Onsay be tippini mo ka *leggal altindiraangal, be wallini mo e nder qaburu. ³⁰ Kono Allaahu on immintini mo e hakkunde maybe ben. ³¹ Ben yaadaynoobe e makko gila Jaliilu haa Yerusalaam, yi'itike mo e nder balde buy, ben ko seedebe makko jooni yeeso jamaa on.

³²⁻³³ «Menen, meden feppinande on wonde: Alla hunnii ko o fodunoo baabiraabe men ben kon e faybe mabbe ben, dūn ko enen. O hunniri dūn immintingol Iisaa, tippude e ko windii kon ka beytol dimmol Zabuura, ka o wi'i dōn:

«Ko an woni Bidfo an on,

hande a wonii mo an.»^r

³⁴ «Kon ko Alla immintini Iisaa e hakkunde maybe ben, hara o luttaali ka jolu, ko dūn o daalunoo, o wi'i:

«Mi yeday on barkiiji laabudfi holniidfi

dī mi fodunoo Daawuuda dīn.»^s

³⁵ Kanko Puulusa o wi'i: «E hoore dūn, no wi'aa nokku goo kadi:

«Yaa an Alla, a jabataa Seniido maa on laatoo joldo.»^t

³⁶ Puulusa wi'i fahin: «Kono nde Daawuuda wafunoo faaleeji Alla dīn e nder jamaanu makko ngun, o maayuno, o tawtinaa baabiraabe makko ben, o joli. ³⁷ Kono on mo Allaahu on immintini laataaki joldo.

---

^r 13:32-33 13.33 Zab. 2.7   ^s 13:34 13.34 Isa. 55.3   ^t 13:35 13.35 Zab. 16.10

³⁸ «Ko onon non, yo musibbe amen, andee dey ko sabu makko kanko Iisaa feppiniranadon yaa-fuyee junuubaaji dīn. ³⁹ Kala on hooliido mo jogorte feewudo e hoore kala ko on waawetanooke jogoreede feewudo e nder Sariya Muusaa on. ⁴⁰ Ko dūn wadī si men wi'ay on, reenee fii wota ko wi'aa kon ka defte annabaafe ben hawru e mon, dūn-le ko dūndoo:

⁴¹ «Ndaaree onon bee yawitiibe,
wonee ṅaldube, mulon!

Ko fii e fewndo mon,
mi wadāy kuugal ngal on sikkataano
hay si on sifanaama!» »^u

⁴² Bay Puulusa e Barnabaasi fokkitii yaltude ka juulirde dōn, be saatinaa e aseweere aroore nden, dūn ko jalaande fowteteende nden, fii yewtugol fii dūn. ⁴³ Bay mottondiral ngal lannii, Yahuudiyankeebe buy e naatube e diina Yahuudiyanke buy jokki Puulusa e Barnabaasi, be yewtidi e mabbe. Onsay Puulusa e Barnabaasi wakkilini be fii tabitugol, habbitoo e moyyere Alla nden.

⁴⁴ E aseweere hikkunde dōn nden, fayda saare nden fow mottondiri fii hedagol daaluyee Joomiraado on. ⁴⁵ Bay Yahuudiyankeebe ben yi'ii on jamaa, be nawli, be yeddi ko Puulusa yewtaynoo kon, be hoyni mo.

⁴⁶ Onsay Puulusa e Barnabaasi yewtiri pellital, wi'i be: «Hari ko e mon taho daaluyee Allaahu on haananoo yottineede. Kono bay on bugitike, awa kadi on wadaali hoore mon handube e *ngurndan poomayankejan dan, men jaaray ka

be wonaa Yahuudiyanke ben. ⁴⁷ Ko fii, ko nii Joomiraado on yamiriri men, o daali:

«Mi subike on fii yo on wonan leyyi dfin ndaygu, e nabugol kisiyee on haa ka kattudi leyde.»

»W

⁴⁸ Bay be wonaa Yahuudiyanke ben nanii dun, be weltii, be manti daaluyee Joomiraado on, tawnoobe no muuyanaa ngurndan poomayankejan dan ben fow gomdini.

⁴⁹ Tawi daaluyee Joomiraado on no layude e nder leydi ndin fow. ⁵⁰ Kono Yahuudiyankeebe ben yuuni e maβbe rewbe teddinaabe rewoobe Alla, e mokobaabe saare nden, ben wadi jokke e hoore Puulusa e Barnabaasi, be radii be ka diiwal maβbe. ⁵¹ Ko dfin wadi si Puulusa e Barnabaasi honki mbullaari pafe mun dfin e Yahuudiyankeebe wonbe ton ben, be yaari Ikoniim. ⁵² Fii kala dfin wadii, tawi taalibaabe wonbe Antiyoosi-Pisidii ben kan no heewi weltaare e Ruuhu Seniido on.

14

Fii Yaadu Puulusa e Barnabaasi ndun Ikoniim

¹ Bay Puulusa e Barnabaasi hewtii Ikoniim, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. Noone no be yewtiri non wadi haa Yahuudiyankeebe duudube e *Gereekiyankeebe gomdini.

² Kono Yahuudiyankeebe be gomdinaali dfin ben yuuni be wonaa Yahuudiyanke ben fii yo ben wadu gomdinbe ben bone. ³ Kono laatii, be woni Ikoniim ko neebi, tawi hiibe yewtiraynoo pellital fii Joomiraado on, on Seeditantoodo

daaluyee mun sulfu on, himo newnannoo ɓe wadirgol juude maɓɓe ɗen maandeeji e kaawakeeji moyyi yi'otoodi. ⁴ Onsay yimɓe saare nden senditii, wobɓe wontidi e Yahuudiyankeeɓe ɓen, wobɓe kadi wontidi e *sahaabaaɓe ɓen.

⁵⁻⁶ Bay Puulusa e Barnabaasi humpitike wonde Yahuudiyankeeɓe ɓen e ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen wondude e yeesoobe maɓɓe ɓen immanike ɓe e feragol ɓe kaaye, ɓe tawi yo ɓe yahu, ɓe fattoyoo e ɗee ca'e jeyaade e ndii leydi wi'eteendi Likayonii, ɗun ko Listaara e Derbata, e ca'e heedude ɗon ɗen, ⁷ ɓe woni e waajagol ton fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Puulusa Imminiri Maaya-Koyɗeejo on Listaara

⁸ Tawi maaya-koyɗeejo no Listaara ɗon, hebidaado e boofoyaagal, mo yahaali haa hande, ⁹ tawi on no hedii ko Puulusa yewtaynoo kon. Puulusa tenyini mo, ndaari tawi himo mari gomɗinal sellinayngal mo. ¹⁰ Onsay kanko Puulusa o ewnii, o wi'i: «Immo daroɗaa e hoore koyɗe maa ɗen!» Tun o hawtii nde wootere, o nangi jindugol.

¹¹ Bay ɓe yi'ii kon ko Puulusa wadi, jamaa on ewnii e haala Likayonii, ɓe wi'i: «Allaabe ɓe mbaadi nedɗanke tippike e men!» ¹² Be inni Barnabaasi Zafsa, Puulusa kapun Hermiisi, ɓay ko kanko joginoo kongol ngol.Y ¹³ Onsay oo wadoowo sadakaaji fii nduu allaaruu maɓɓe

---

Y **14:12** 14.12 Ndee innde wi'eteende «Zafsa» e haala Gereeki ko innde allaaɗo maɓɓe. «Hermiisi» on kadi ko yewtoowo konguɗi on allaaɗo maɓɓe.

wi'eteendu Zafsa, wonda ka yeeso saare, addi ga'i e *meetelli telen ka dambufe saare, tawi kanko e jamaa on hibe woniri wadangol Puulusa e Barnabaasi sadaka.

¹⁴ Bay sahaabaabe ben nanii d'un, d'un ko Barnabaasi e Puulusa, be seeki dolokkaaji maβbe d'in, be wubbi, be ukkitoyii e hakkunde jamaa on e hoore hibe sonkana yimbe ben, wi'a: ¹⁵ «Ko hondun wadanton d'un? Menen kadi ko men yimbe wano mo'on! Meden waajorde on wa Kibaaru Moyyo fii ittugol on e d'ii piiji mehi, ruttod'on e Alla Wuurudo on, on Tagudo kammu e leydi e baharu e kala ko woni e mun. ¹⁶ E d'ii jamaanuujii feyyuufi, o accuno leyyi d'in fow jokki faaleeji mun, ¹⁷ e hoore o accaali seeditorgol moyyere nde o wadata nden, d'un ko yedugol on ndiyan saayoojan iwruude ka kammu e saa'iiji moyyooji fii demal, e timminangol on neemaaji e hebbingol berde mon den welo-welo.» ¹⁸ Fii kala be yewtirii non, ko karahan be waawiri hadirde ben yimbe wadangol be sadakaaji.

¹⁹ Onsay Yahuudiyankeebe iwri Antiyoosi-Pisidii e Ikoniim, be murtini jamaa on, be hawtiti, be fid'i Puulusa kaaye haa be sikki o maayii, be daasi mo, be nabi ka baawo saare. ²⁰ Kono taalibaabe ben hundi mo, o immii, o naatiti ka saare. Bimbi nden jande kanko Puulusa e Barnabaasi be yahi Derbata.

Fii Yiltitagol Puulusa e Barnabaasi Antiyoosi-Sirii

²¹ Bay Puulusa e Barnabaasi waajike fii Kibaaru Moyyo on e nden saare haa be hebii taalibaabe duufube, onsay be yiltitii e dee ca'e

doo, d'un ko Listaara e Ikoniim e Antiyoosi-Pisidii. ²² Be wallitii taalibaabe ben fii tiidingol berde maβbe d'en, be wakkilini be e duumagol e gomdinal ngal, be wi'i be: «Ko e nder tampereji buy naateten ka *laamu Alla!» ²³ Be toɗɗanii *moftal kala ko wonana d'un ardotoobe. Bay be gaynii hoorude toroo, be halfini be Joomiraado mo be gomdini on.

²⁴ Bawto d'un, be tayitoyi ngal diiwal Pisidii, be yahi Pamfilii. ²⁵ Bay be waajike fii daaluyee Alla on ka saare Pergii, onsay be yahi Atalii. ²⁶ Be bakii d'on e laana fii yilitagol Antiyoosi-Sirii, ka be yettanoo d'on be halfinaa sulfu Alla on fii d'ee golle de be ari e laatinde doo. ²⁷ Bay be hewtii, be mottindiri moftal ngal, be fillitanii be ko Alla wafini be kon fow, e ko honno o udditirani be wonaa Yahuudiyanke ben dambugal gomdinal ngal. ²⁸ Onsay be wontidi e taalibaabe ben d'on ko neebi.

15

Fii Yewtere nden Yerusalaam

¹ Onsay wobbe iwri ka diiwal Yahuuda ari e jannugol musibbe ben, wi'a: «Si on sunninaaka tippude e aada Muusaa on, haray on waawetaake dandeede.» ² Bay yeddondiral njanal e yewtere tiifunde wonii hakkunde maβbe e Puulusa e Barnabaasi fii d'un, onsay musibbe ben aadii yo Puulusa e Barnabaasi e wobbe goo hakkunde maβbe yaadu Yerusalaam, be tawoya *sahaabaafe ben e ardotoobe *moftal ngal fii nden huunde. ³ Bay moftal ngal wattii be e laawol, be yahi be tayitoyi Fenisii e Samariiya,

e hoore hiibe fillitanoo ben musibbe wonbe e den ca'e, be fensita ko honno be wonaa Yahu-udiyanke ben jabiri laawol ngol. Dun wonani musibbe ben fow weltaare njande. ⁴ Bay be hewtii Yerusalem, moftal ngal e sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal tolni be, kambe kadi be fillitanii ben ko Allaahu on wadini be kon fow. ⁵ Onsay wobbe e fedde *Fariisiyaabe gomdinbe ben hawtii, wi'i: «No haani ka be wonaa Yahuudiyanke ben sunninee, be yamiree doftagol Sariya Muusaa on.»

⁶ Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal yiitidi fii ndaarangol ndun muraadu. ⁷ Bay yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, onsay Petruusu hawtii, wi'i be: «Musibbe, hidon andi wonde, gila ka jalaade arane, Allaahu on subino lan e hakkunde mon fii no be wonaa Yahu-udiyanke ben nanira daaluyee Kibaaru Moyyo on, be gomdina. ⁸ Alla, on Andudo ko woni e berde, o seeditoranike be yedugol be *Ruuhu Seniido on wano men non. ⁹ O wadaali hay fus ko serti hakkunde men e mabbe, ko fii ko gomdinal mabbe ngal o labbiniri berde mabbe den. ¹⁰ Jooni non, ko hondun ndarndoranton Alla rondugol taalibaabe ben dongal ngal enen tigi e baabiraabe men ben en waawaali townude? ¹¹ Kono ko moyyere Iisaa Joomi on tanyinorden dandeede, kambe kadi-le wano non.»

¹² Onsay mbatu ngun fow deyyiti, be hedii Barnabaasi e Puulusa, ben fillitanii be kala maandeeji e kaawakeeji moyyi di Allaahu on wadini be e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben. ¹³ Bay be gaynii yewtude, Yaaquuba kadi

yetti haala kan, wi'i: «Hedee lan yo musibbe an! ¹⁴ En nanii ko Sim'uunu Petruusu fillitanii en kon, ko honno Allaahu on haajiraa e be wonaa Yahuudiyanke ben gila ka fudfoode, o yetti jamaa e hakkunde maɓbe ko wona e innde makko. ¹⁵ Konguɗi annabaabe ben no fotti e ɗun-le, ko fii no windii:

¹⁶ «Bawto ɗun mi artoyay,

mi banta suudu laamu Daawuuda yanunoonu ndun,

mi banta kadi ko yirbi kon, mi fewna,

¹⁷ fii no yimbe heddiibe ben ɗaɓɓira Joomiraado on,

e kala leyyi ɗi innde an nden jantaa e mun.

¹⁸ Ko Joomiraado on daali ɗun,

on Wadunoodo ɗii piiji andanoodi gila ko booyi.» »Y

¹⁹ Yaaquuba wi'i kadi: «Ko ɗun wadi si mi miiɗii wonde moyyaa ka sincanen ben be wonaa Yahuudiyanke tuubanbe Alla satteende. ²⁰ Kono windanen be tun, wi'en be yo be terto tuun-intinorgol sanamuuji e jinaa e naamugol jiibe e yiiyan. ²¹ Ko fii, gila e ɗiya jamaanuuji feyyuɗi, Muusaa no mari yimbe e saare kala ko waajoo fii makko, bay hiden jangude fii ɗun e aseweere kala ka juulirɗe.»

Batakuru Nabanaandu Gomɗinbe ben Antiyoosi-Sirii

²² Onsay sahaabaafe ben e ardotoobe moftal ngal e moftal ngal fow ndaari tawi no moyyi ka be suba wɓɓe e hakkunde maɓbe, be wattida

be e Puulusa e Barnabaasi fii ko yaha Antiyoosi-Sirii. Onsay be subii Yahuuda, jammaado Barsabaa, e Silaasi, tawi ben dīdo ko be be musibbe ben teddini fota. ²³ Be wattidi be e batakuru ndu tawata ko dundoo windii ton:

«Menen beee musibbe mon, dūn ko sahaabaafe ben e ardotoobe moftal ngal, men salminii on onon beee musibbe amen wonbe e hakkunde beee be wonaa Yahuudiyanke, hodube Antiyoosi-Sirii e Sirii e Silisii.

²⁴ «Men nanii wonde wobbe e amen jiihiroyii on kongudī maβbe haa be aaninii wonkiiji mon dīn, ben-le wonaa menen yamiri be dūn. ²⁵ Men taw no moyyi, e nder nanondiral amen, ka men suboo wobbe, men immindinana on be e beee yibbe amen, dūn ko Barnabaasi e Puulusa, ²⁶ dūn ko beee weebituβe ngurndan mun dān fii innde Iisaa Almasiihu Joomi men on haa takko mayde. ²⁷ Ko men imminiri Yahuuda e Silaasi, ko ko yewta on e hunduko fii ko woni kon ka batakuru. ²⁸ Ko fii menen e Ruuhu Seniido on men taw no moyyi ka men ronka on fawude dongal goo, si hinaa dīi haanudi doo: ²⁹ dūn non ko yo on terto tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jiihubūdi e jinaa. Si on reenike e dūn, haray on wadii ko moyyi. Yo jam wonu e mon!»

³⁰ Onsay kambe imminaabe ben be waynii, be yahi Antiyoosi-Sirii, be wattoyi batakuru ndun e juude mbatu moobiingu dōn ngun. ³¹ Bay batakuru ndun jangaama, be weltori kon ko be wakkilinaa. ³² Nde tawnoo Yahuuda e Silaasi ko haaloobe ko Alla longini dūn, be beydi wakkilinde musibbe ben, be tiidiniiri be kadi

kongudfi buy. ³³ Bay be neebidii e maɓbe seeda, musibbe ben newnitani be ruttagol ka imminnoobe be ben e dow buttu. ³⁴ Kono Silaasi kapun tawi luttugol mo ton no moyyi. ³⁵ Puulusa kadi e Barnabaasi lutti kodaade Antiyoosi-Sirii don e jannugol feɓɓindina e yimbe buy fii daaluyee Joomiraado on.

Fii Datal Puulusa Dimmal ngal Aazii

³⁶ Balde seeda ɓawto don, Puulusa wi'i Barnabaasi: «Yiltitoden, ndartoyen musibbe ben e nder ca'e de waajiden fii daaluyee Joomiraado on e mun den fow, fii andugol ko honno be fewndori.» ³⁷ Tawi Barnabaasi no faalaa yo be yaadu e Yuuhanna jammaado Markuusa. ³⁸ Kono Puulusa ndaari tawi haanaa ka be yaada e on yiltinoodo ɓaawo maɓbe gila Pamfilii, salii be dowlude ka golleeji maɓbe. ³⁹ Hakkee yedondiral ngal tiidii hakkunde maɓbe, be sakkitori seedugol. Onsay Barnabaasi yetti Markuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru. ⁴⁰ Puulusa kapun subii Silaasi ko o yaada, ɓawto musibbe ben halfinde mo kanko Puulusa sulfu Joomiraado on. ⁴¹ Onsay be yahi, be tayitoyi Sirii e Silisii, e hoore hibe tiidina mofta den.

16

Fii Ruttagol Puulusa ngol Derbata e Listaara

¹ Kanko Puulusa o hewtoyi kadi Derbata e Listaara, o tawi no don taalibaajo wi'eteedo Timotee. Tawi on yumma mun ko Yahuudiyankoojo gomdindo, kono ben makko ko *Gereekiyankoojo. ² Tawi musibbe be Listaara

e be Ikoniim ben no joganii mo kanko Timotee kongol moyyol. ³ Tawi Puulusa no faalaa naborde mo. Onsay o yetti mo, o sunnini sabu Yahuudiyankeebe wonbe e dñn nokkeeli dñn ben, ko fii hari fow no andi wonde ben makko kanko Timotee ko Gereekiyankeejo. ⁴ Tawi kanko Puulusa e Timotee, hibe hollitude e nder ca'e de be rewi e mun den, pehe de *sahaabaafe ben e ardotoobe *moftal ngal Yerusalaam yetti dñn fii yo de huutore. ⁵ Tawi mofta dñn no tiidude tun e nder gomdñnal ngal, awa kadi hibe beydaade dñudugol jande woo jande.

Fii Ruttagol Puulusa ngol Firgii e Galaasi

⁶ Nde tawnoo *Ruuhu Seniido on newnanaali be feppinoygol daaluyee on e nder *Aazii on, be yahi be tayitoyi Firgii wondude e leydi Galaasi ndin. ⁷ Bay be hewtii takko Misii, be etii fii yahugol Bitinii, kono laatii Ruuhu Iisaa on newnanaali be. ⁸ Onsay be tayitiri Misii dñn, be yahi Turuwaasi. ⁹ E nder jemma on, kanko Puulusa o yi'i e nder koydol, goddo mo Masedonii no darii no jeeja mo, wi'a: «Rewu Masedonii gaa, faabodaa men!» ¹⁰ Bawto ngol koydol Puulusa, men dafbi kisan feere no men hewtira Masedonii, sabu meden felliti ko Alla noddi men ton, fii yo men waajo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Linda Gomdñniri ka Saare Filipii

¹¹ Bawto dñn, men bakii Turuwaasi dñn e laana ndiyan, men sutori Samotiraasi. Bimbi nden jande kadi men sutori Neyapolii. ¹² Bay men iwii dñn, men yahi Filipii, dñn ko saare

wonde e diiwal aranal ngal ka leydi Masedonii, jeyaande e ley laamu Roomu, men woni Filipii don e nder balde.

¹³ Nande *ɲalaande fowteteende nden, don ko *aseweere nden, men yahi e binde caangol, don ko ka baawo saare, ka men tanyininoo ko don wonnoo ka juuletee. Bay men joodike, men yewti rewbe moobinoobe don ben. ¹⁴ Tawi no e ben debbo rewoowo Alla, on no wi'ee Linda, jeyaado e ndee saare wi'eteende Saayati-ira, yeeyoowo gaara baka. Tawi himo hedino, Joomiraado on kadi udditi bernde makko nden fii yo o wonan ko Puulusa yewtaynoo kon. ¹⁵ Bay o *lootidaama e beynguure makko nden maande kisiyee, o saatini men e hoore himo wi'a: «Si tawii hidon jogori lan wa gomdindo Joomi on, haray naatee ka suudu an, weeron ka beynguure an doo.» O jeeji men e don haa men jabi.

Fii no Puulusa e Silaasi Jogoraa ka Kaso

¹⁶ Bawto don, ko men yahata ka juuletee don, kordo mo jinnawii *hiitinoowii nangi, ari fotti e amen, tawi kon ko o hiitotonoo no okkoraynoo jeybe mo ben jawle buy. ¹⁷ O woni e jokkugol men, menen e Puulusa, e hoore himo ewnoo, wi'a: «Bee yimbe ko kurkaadi Alla Jom Bural on, awa hiibe feɲɲinande on laawol kisiyee on!»

¹⁸ O wadi don e nder balde buy. Bay Puulusa haabii don, o yeyyitii, o wi'i ngin jinnawii: «Mi yamirii ma e innde Iisaa Almasiihu on, yaltu e oo debbo!» Jinnawii ngin yalti e makko e on saa'i tigi.

19 Bay jeybe kurkaadu ndun tawii ka be tanyininoo hebugol don bonii, be nangi Puulusa e Silaasi, be poodi be, be addi yeeso hooreebe ben ka nokkuure fottirde. 20 Onsay be addi be ka naawoobe ben, be wi'i: «Bee yimbe ko Yahuudiyankeebe, hibe jiiibude saare men nden, 21 be janna naamuuji di en newnanaaka jabugol maa wadugol, enen bee jeyaabe e laamateeri Roomu!»

22 Jamaa on kadi immanii be kambe dido. Bay naawoobe ben wafii haa be bortii be dolokkaaji din, be yamiri yo be luubor be bedi. 23 Bay be gaynii be luubaade, be bugii be ka kaso. Be yamiri aynudo kaso on yo o jogo be, o ayna fota. 24 On yamiraado dun bugii be ka nder kaso ndernderwo, o dumbi be ka koyde.

25 Bay wonii tumbere jemma, Puulusa e Silaasi woni e toragol Alla, beytana mo. Tawi kasoobe ben no hedii be. 26 Tun, nde wootere leydi ndin dimbii ko tiidi, didoodi kaso ngon yergi. E on saa'i tigi baafe kaso ngon fow udditii, jolokooje de kasoobe ben jolkanoo den kadi jolkitii. 27 Aynudo kaso ngon fini. Bay o yi'ii baafe kaso ngon udditike, o sorti kaafa makko kan fii wartagol, ko fii hari himo sikka kasoobe ben dogii. 28 Kono Puulusa ewnii mo e hawa tiiduka, wi'i: «Wota a wadito bone woo! Men fow meden doo!»

29 Onsay kanko aynudo kaso ngon o torii ndaygu, o wubbi o naati, o yani yeeso Puulusa e Silaasi e hoore himo diwna. 30 Onsay o yaltini be ka yaasi, o wi'i: «Koohoobe, ko hondun mi wadata fii yo mi dande?»

³¹ Be jaabii mo, be wi'i: «Gomdin Iisaa Joomi on, d'un a dandete, an e beynguure maa nden.»

³² Onsay be fejjindinani mo e kala wondo ka suudu makko daaluyee Joomiraado on. ³³ Kanko kadi o yetti be e on saa'i tigi e nder on jemma, o lootani be barmeeji maβbe dfin. E on saa'i tigi kanko kadi o *lootaa maande kisiyee, kanko e yimbe suudu makko ndun fow. ³⁴ O werni be ka suudu makko, o bannani be jaametee, o weltodi e beynguure makko nden fow fii ko be gomdini Alla kon.

³⁵ Bay weetii, jaawooβe ben immini mbatulaabe mun ben ko yaha wi'a aynudo kaso on: «Accitu ben yimbe.»

³⁶ Onsay aynudo kaso on fillitanii Puulusa kon ko be wi'i, o wi'i mo: «Jaawooβe ben imminii wobbe ko wi'ammi yo mi accitu on. Jooni yaltee, yahon e hoore buttu.»

³⁷ Kono Puulusa wi'i ben mbatulaabe: «Bay be foccii men ka tumbere mbatu e baawo jaawugol men, menen bee jeyaabe e laamateeri Roomu, e hoore d'un be bugike men ka kaso, e hara jooni be yaltinay men ka kene e dow gundoo? Waawaa wonude! Kambe tigi yo be aru, be yaltina men!» ³⁸ Onsay ben mbatulaabe yahi hollitoyi d'un jaawooβe ben. Ben huli bay be andii ben ko jeyaabe e laamateeri Roomu. ³⁹ Onsay ben ari, be jeeji be, be acciti be, be torii be kadi yaltugol saare nden. ⁴⁰ Bay be yaltii ka kaso, be naatiri ka oo debbo wi'eteedo Linda, be yiidi e musibbe ben, be wakkilini be. Onsay be yahi.

17

Fii Yaadu Puulusa ndun Tesalonii

¹ Be rewoyi Amfipolii e Apolonii, be hewti Tesalonii ka Yahuudiyankeefe ben mari juulirde fon. ² Puulusa naati fon wano woowirani mo non, o wondi e mabbe e nder aseweeje tati, himo yewtidude e mabbe fii ko bindi fin wi'i kon. ³ O sifii, o weebiti wonde *Almasiihu on no haanunoo tampude e immintineede kadi e hakkunde maybe ben, o wi'i be: «Iisaa oo mo mi woni on wowlande fii mun, ko on woni Almasiihu on.» ⁴ Wofbe e mabbe hoolii fon, be tawti Puulusa e Silaasi, e hoore fon *Gereekiyankeefe duudufe rewoobe Alla, e rewbe buy jeyaabe e burbe teddude ben kadi hoolii.

⁵ Kono Yahuudiyankeefe ben nawli fon, be yetti wofbe e bonbe wonbe ka fottirde ben, be wattidi e mabbe, be wadi haa sonko wadi e nder saare nden e haa yimbe ben dilliri hen fow. Be yahi ka suudu oo wi'eteedo Yaasuunu fii dabbitugol Puulusa e Silaasi be adda be e yeeso jamaa on. ⁶ Laatii be tawaali be ton. Onsay be poodi Yaasuunu e musibbe goo, be addi be yeeso hooreefe saare nden, e hoore hibe sonka, wi'a: «Bee jiiube aduna on fow arii doo kadi, ⁷ Yaasuunu wernii be! Be fow hibe dartaade yamirooje lando mawdo Roomu on, e hoore hibe wi'a lando goo no woodi wi'eteedo Iisaa.» ⁸ Din kongudi jibi jamaa on e paawoobe ben. ⁹ Laatii be accitude Yaasuunu e beya woo nde be yobunoo alamaani.

Fii Yaadu Puulusa ndun Biryata

10 E on jemma kisan musibbe ben watti Puulusa e Silaasi e laawol Biriyaata. Bay ben hewtoyii, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. 11 Tawi berde ben den no buri be Tesalonii ben udditaade. Be jabiri daaluyee on hepaare tiidunde e hoore hibe taskotonoo pande woo bindi din fi andugol ko be wi'aa kon si ko non woniri. 12 Onsay buy e hakkunde mabbe gomdini, be gomdindini e rewbe Gereekiyankeebe teddube e worbe Gereekiyankeebe duuduube.

13 Kono nde Yahuudiyankeebe be Tesalonii ben andunoo wonde Puulusa no feppinde kadi daaluyee Alla on Biriyaata, ben kadi ari, be memmini jamaa on, be jiibindiri. 14 Kisan, musibbe gomdinbe ben wadi feere no Puulusa yaara ka daande baharu, kono Silaasi e Timotee kapun lutti don. 15 Ben wonnoobe d'owtude Puulusa, be ardii mo haa Atiina. Onsay ben yiltitii, bay be yamiraama wi'ugol Silaasi e Timotee wonde yo ben tawtoy mo ko yaawi.

Fii Arugol Puulusa ngol Atiina

16 Nde tawnoo Puulusa no habbii beya Atiina, tawi bernde makko nden no aani fota kon ko o yi'aynoo saare nden no jokki sanamuuji. 17 Onsay o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben e rewoobe Alla ben ka juulirde e yimbe fottaynoobe ben ka nokkuure fottirde nden, d'un non tawi ko pande woo. 18 Faamuube goo e nder fedde Epikuriibe ben e fedde Sitoyikiibe ben nangi e yewtidugol e makko. Onsay woebbe e mabbe wi'i: «Ko hondun oo wowloowo faalaa wowlude?»

Tawi wobbe e mabbe no wi'a: «Himo wa'i wa waajotoodo fii allaabe jananbe goo.» Tawi dñun fow ko fii himo waajaade fii Iisaa e kibaaru mun moyyo on e fii ummutal ngal. ¹⁹ Onsay be yetti mo, be nabi ka mbatirde wi'eteende Areyopaasi, be wi'i mo: «A waaway men andinde ko hondfun woni ndee jannde heyre nde wondaa wowlude fii mun? ²⁰ Ko fii hida wafude e noppi amen piiji dñi men woowaa nanude, meden faalaa andude ko hondfun woni dñun.» ²¹ Tawi be Atiina ben fow e hobbe wondunoobe e mabbe ben ko jokkunoo woo ko wowlugol maa hedagol piiji hesi.

²² Onsay Puulusa darii ka tumbo mbatirde, o wi'i: «Ko onon yo be Atiina, mi ndarii e cende den fow, mi tawii ko on be diina fota. ²³ Awa kadi e nder ko mi feyyata kon, mi yi'ii kala ko rewoton, e hay mi yi'ii *layyorde ka dñundoo windii: «Ko ko allaajo mo andaaka.» Dun ko on mo wondon tedinde, mo tawata on andaa, mi woni on feppinande. ²⁴ Dun ko on Alla tagudo aduna on e kala ko woni e mun, on wondo Joomiraado kammuuli dñin e leydeele den, on ko mo hodataa e nder juulirde de yimbe moyyiniri juude mun. ²⁵ Hinaa neddanke wadanta mo, wa si tawii himo hatonjini e goddñun, ko on woni Yedoowo mo kala ngurndan e poopaali e kala huunde. ²⁶ Ko immorde e aaden gooto o tagiri leyyi neddanke dñin fow, yo ben hodu e hoore ndelo leydi ndin fow. Awa o happiino saa'iiji mabbe dñin e ittiri ko be hodata e mun kon, ²⁷ fii no be dabbara Alla, be yi'a mo si no hawri e nder memugol, fii kala o woddaaki hay gooto e men. ²⁸ Ko fii ko kanko hebirden ngurndan,

waawirden memminaade, ko e makko kadi woodaden. Ko d'un yubboobe gimdi mon goo no wi'i: «Ko en faybe makko kadi.»

²⁹ «Bay non ko en faybe Alla, haanaa ka miijoden wonde Alla no nandi e kanje e kaalisi maa e kaaye lesaade fotinaa, hara ko e immorde e miijo neddanke. ³⁰ Hari Allaahu on jogoraano yimbe ben ko be andaano mo kon, kono jooni o daalanii yimbe ben fow e nder nokkeeli d'in fow yo be tuubu. ³¹ Ko fii o happii jalaande nde o jaawirta aduna on peewal, rewruude e on neddo mo o todfii, d'un ko on mo o wad'irani fow seede timmufo immintingol mo e hakkunde maybe ben.»

³² Nde be nanunoo himo wowla fii ummutal maybe ben, wobbe e mabbe jali mo, wobbe ben wi'i: «Men hedoto ma jande goo fii d'un.» ³³ Onsay kanko Puulusa o sortii hakkunde mabbe. ³⁴ Kono fow e mun, d'un hadaali wobbe humoo e makko, gomdina. Tawi no tawaa e ben oo wi'eteedo Denuusi, tawdaado e dental fewjooBe Areyopaasi ben, e debbo no wi'ee Damaari, kanun e wobbe goo kadi.

18

Fii Yaadu Puulusa ndun Korenti

¹ Bawto d'un, Puulusa iwi Atiina, o yahi Korenti. ² O tawi d'on Yahuudiyankoo wi'eteedo Akiila, mo iwdi mun woni Pontii, tawi neebaali ko on yaltidi e sonna mun Piriskiila leydi Italii, sabu ko Kuloodiyuusu lando Roomu on yamiri Yahuudiyankoo be ben fow yaltugol Roomu kon. Onsay Puulusa yahi yiidoi e mabbe, ³ bay tawii

ko mecce goote be mari, o weeri ka mabbe, be woni e gollidugol. Tawi ko wonnoo mecce mabbe ko moyyingol cuudi bagi. ⁴ Tawi kanko Puulusa himo yewtaynoo yewtereeji e aseweere kala ka juulirde fii fellintingol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben.

⁵ Kono bay Silaasi e Timotee iwii Masedonii hewtii, Puulusa jokkii e daaluyee on tun e seeditanagol Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on. ⁶ Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ben no liddaade mo, hoyna, o fidfi conci makko dfin, o wi'i be: «Yo yiiyan mon dan yantu e hoore mon, min mi laabii. Kono gila jooni ko ka be wonaa Yahuudiyanke ben mi yaarata.»

⁷ O iwi dfon, o yahi e suudu aaden rewoowo Alla no wi'ee Titiyuusu Yustuusa, tawi kadi suudu makko ndun no badondiri e juulirde nden. ⁸ Onsay oo wi'eteedo Kirispuusa, dfun ko ardiido juulirde nden, kapun e beynguure mun nden fow gomdini Joomi on. Korentiyankoobe duudufe kadi hedotonooBe Puulusa gomdini, *lootaa maande kisiyee.

⁹ Bawto dfun, Joomiraado on daalani Puulusa e nder jemmaare goo e nder koydol, o wi'i mo: «Wota a hulu, yewtu, wota a fanku. ¹⁰ Ko fii min mido wondi e maa, gooto fawataa ma jungo fii wadugol ma ko boni, ko fii mido mari jamaa duudufu e nder ndee saare doo.» ¹¹ Onsay kanko Puulusa o daakii hakkunde mabbe e nder hitaande e lebbi jeegoo, himo janna daaluyee Alla on.

¹² Wa fewndo on saa'i tawi ko Galiyuunu lamminaa Akaaya. Onsay Yahuudiyankeebe ben immanii Puulusa e nder nanondiral mabbe, be addi mo ka yeeso jaawirdu, ¹³ e hoore hibe wi'a: «Oo neddo no fellintinde yimbe ben no be rewira Alla e noone no woopondiriri e Sariya on!»

¹⁴ Fewndo ko Puulusa udditata hunduko mun kon, tawi Galiyuunu wi'ii Yahuudiyankeebe ben: «Ko onon yo Yahuudiyankeebe, si tawiino ko angal peewal goo maa bonnere goo, mi hedotono on e hoore no newori. ¹⁵ Kono bay ko yeddondiral fii haalaaji e fii inde e sariyaaji mon onon tigi, yo dun wonu haaju mon. Mi faaletaake wonande on jaawoowo dun.» ¹⁶ Onsay o yaltini be ka jaawirdu. ¹⁷ Tun, be fow be nangi Sosteene, dun ko ardiido juulirde nden, be woni e piyugol mo ka yeeso jaawirdu. Tawi Galiyuunu haajaaka e dun.

Fii Yiltitagol Puulusa Antiyoosi-Sirii

¹⁸ Laatii Puulusa daakii Korenti don kadi ko neebi. Bawto dun, o waynitii musibbe ben. Onsay o fembii ka wi'etee don Kenkere, sabu himo woondunoo woondoore. Ontuma o bakodi e Piriskiila e Akiila e laana ndiyan fii Sirii. ¹⁹ Be hewti Efeesi. Puulusa acci don be o wondunoo ben, o naatoyi ka juulirde, o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben. ²⁰ Ben torii mo wonugol don seeda, kono laatii o jabaali. ²¹ O waynitii be, o wi'i: «Mi aroyay ka mon si Allaahu on jabii.» Bay o iwii Efeesi don e laana ndiyan, ²² o tippoyii Seezariya. O yahi, o hiwroyii *moftal ngal, onsay o yahi Antiyoosi-Sirii.

Fii no Apoloosi Waajori ka saare Efeesi e Korenti

²³ Bay o wonii don seeda, o yilitii, o jindi e ca'e Galaasi e Firgii den, o wakkilini taalibaabe ben fow. ²⁴ Bawto fun, Yahuudiyankeejo waawudo haala, andudo kadi bindi daaluyee on, wi'eteedo Apoloosi jeyaado Aleksandiri hewti Efeesi. ²⁵ Tawi on no jangi fii laawol Joomi on, himo wowliraynoo jino tiifungo, himo feppinaynoo kadi janna no feewiri fii Iisaa, tawi e hoore fun fow ko ko Yaayaa lootaynoo kon tun o andi. ²⁶ Onsay o yewtiri pellital ka nder juulirde. Bay Piriskiila e Akiila hedfike mo, be yaadi e makko, be feppinanoyi mo no woniri non tigi fii laawol Alla ngol.

²⁷ Kono bay tawii Apoloosi no faalanoo yahugol Akaaya, musiɓbe ben wakkilini mo, be windani kadi taalibaabe ben wonde yo be wernu mo no moyyiri. Bay o hewtii don, o nafi ben gomɗinirbe sabu sulfu Alla on, ²⁸ e hoore himo yeddondiraynoo e Yahuudiyankeebe ben ka tumbondiral no tiifiri, e himo ɓanginira bindi fin wonde ko Iisaa woni Almasiihu on.

19

Fii no Puulusa Janniroyi ka saare Efeesi

¹ Fewndo ko Apoloosi on woni Korenti, tawi Puulusa kanun tayitoyii leyde dowje den, haa o hewtoyii Efeesi, o fotti don e taalibaabe goo. ² O wi'i ben: «Hara on hebii Ruuhu Seniifo on wa ko gomɗinɗon?»

Ben jaabii mo, be wi'i: «Menen hari hay men nanaali wonde Ruuhu Seniifo no woodi.»

³ Onsay o wi'i be: «Awa ko honno looti-ranodon?»

Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Ko no Yaayaa lootiraynoo non.»

⁴ Puulusa wi'i: «Yaayaa ko fii tuubuubuyee looti, e hoore d'un himo wi'aynoo yimbe ben yo be gomdin aroyoowo baawo makko on, d'un ko Iisaa.» ⁵ Bay be nanii d'in kongud'i makko, be *lootaa maande kisiyee e innde Iisaa Joomi on.

⁶ Onsay Puulusa *fawi juude mun den e hoore mabbe, Ruuhu Seniido on ari e mabbe, be woni e wowlugol e *haalaaji janani, wowla ko Alla longini be. ⁷ Tawi ben yimbe ko wa be sappoo e dido.

⁸ Onsay Puulusa naati ka juulirde, o yewtiri don pellital. E nder lebbi tati himo yewtidude e mabbe o fellintinana be ko yowitii e fii *laamu Alla ngun. ⁹ Kono bay wobbe wonii e sattinkinagol e angal gomdingol e aybingol laawol Joomi on e hakkunde jamaa on, o sortii hakkunde mabbe, o yetti taalibaafe ben o wadi be feere, o woni e yewtidugol e mabbe pande woo ka dufal oo wi'eteedo Tiranuusu. ¹⁰ Dun neebi yeru duubi didi, haa kala hodudo *Aazii humpitii fii daaluyee Joomiraado on, d'un ko Yahuudiyankeefe ben e *Gereekiyankeefe ben fow.

¹¹ Tawi Allaahu on no wadaynoo kaawakeeji moyyi hawniidi rewruude e Puulusa, ¹² haa ka tawata hibe yahaynoo be yetta disaaje maa lince de Puulusa meemaynoo den, be adda, be wada e nawnufe ben, ben ndikka, jinnaaji bondi d'in kadi yalta e mabbe.

¹³ Yahuudiyankeebe goo, jindaynoobe wi'a no radoo jinna, woni e jantagol e hoore ben be jinnaaji woni e mun innde Iisaa Joomi on, hara hibe wi'a: «Mi yamirii on yaltugol e innde Iisaa, on mo Puulusa woni waajaade fii mun!» ¹⁴ Tawi ben wadaynoobe dūn ko be njeedido, ben-le ko be fiɓbe oo wi'eteedo Sekubaa, tawaado e hooreebe *yottinoobe sadaka Yahuudiyankeebe ben.

¹⁵ Ngin jinnawii jaabii be, wi'i: «Midɔ andi Iisaa, midɔ andi kadi ko hombo woni Puulusa, kono onon ko on hombe?» ¹⁶ Onsay on neddo mo ngin jinnawii woni e mun yani e mabbe, o waawi be fow e hoore doole tiidude, haa ben dogi yalti e ndun suudu be fornaaki, e hoore hibe barminaa.

¹⁷ Kala Yahuudiyankeejo e Gereekiyankeejo hodudo Efeesi andi fii dūn, kulol nangi be be fow, onsay innde Iisaa Joomi on mawninaa. ¹⁸ Onsay buy e arube e gomɗinde ari qirritii, weebiti boneeji di be wadunoo. ¹⁹ Bawto dūn, yimbe buy wadaynoobe mbilankaaku, addi defte mun, be sunni de yeeso fow. Coggu majje on jittaa, tawaa ko tammaaji kaalisi guluuji cappande jowi. ²⁰ Ko nii, daaluyee Joomiraado on woni layirde semba e hoore doole.

²¹ Bawto dūn Puulusa ebbani fii yahugol Yerusalaa, hara ko Masedonii e Akaaya o rewri. O wi'i: «Si mi iwii don, bee mi hewtoya Roomu.» ²² Onsay o immi wallindirteebe makko dido Masedonii, dūn ko Timotee e Arastuusa, kanko o luttiti Aazii don seeda.

*Fii no oo Siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuus
Imminiri Gere*

²³ Onsay jii boldu tiifunduu wadi sabu laawol Joomi on. ²⁴ Tawi no e nden saare siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuus, tafaynoodo rewirkoy toso koy tafiraakoy kaalisi, hara ko nandintinaakoy e rewirdu allaaajo mabbe debbo wi'eteedo *Artemiisi on. Tawi dun no wondannoo e be o tafidaynoo ben tono tiifudo. ²⁵ On moobindiri be o tafidaynoo ben, kambe e be be kafidunoo mecce goote ben, o wi'i be: «On fow hidon andi, fii men on ko e dee golle doo humii, ²⁶ awa kadi hidon yi'ude, hidon nanude ko woni feyyude kon, hara hinaa Efeesi doo tun, fayda ko e nder Aazii on fow wonde, oo wi'eteedo Puulusa no murtinde jamaa duufudo, fellintinira be wi'ugol wonde allaaaji moyyiniraadi juude neddanke wonaa allaaaji. ²⁷ Dun non hinaa fii hayfingol mecce men den tun, kono ko libugol fii nduu rewirdu oo allaaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi e boorugol teddungal makko ngal, on mo Aazii fow e aduna on fow woni rewude.»

²⁸ Bay be nanii din kongudi, be heewi tikkere, be nangi e ewnagol, wi'a: «Artemiisi Efeesiyankoo be ben ko mawdo!» ²⁹ Onsay saare nden fow jii bondiri, be wubbidi, be saalori bee Masedoniyankoo be Puulusa jindidaynoo, dun ko Gayuusi e Aristarke, be nabori be ka fijirde mawnde. ³⁰ Puulusa kadi faalaa hollitaade jamaa on, kono laatii taalibaabe ben jabaali. ³¹ Hay wofbe e hooreebe Aazii ben, be tawata ko yibbe makko kanko Puulusa, be nuli wofbe e makko ko jeeja mo fii wota o yahu ka fijirde mawnde.

³² Tawi wobbe no ewnoo godfun goo, beya kadi no ewnoo godfun goo, ko fii jiihaare nden no woni hakkunde dental ngal, e hoore fun burbe ben andaa wuren ko hondun moobindiri be. ³³ Onsay wobbe e hakkunde jamaa on lowi oo wi'eteedo Aleksander mo Yahuudiyankeebe ben feyyini yeeso dental ngal. Kanko Aleksander o towni jungo, tawi himo faalaa sifanaade jamaa on. ³⁴ Bay beya andii ko o Yahuudiyankeejo, fow ewnodi wa saa'iiji didi, hibe wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooŋe ben ko mawdo!»

³⁵ Onsay hoore kaydi on dahi yimbe ben, o wi'i be: «Ko onon yo Efeesiyankooŋe, hara ko hombo woni andaa wonde saare Efeesi nden ko ngaynaakoore rewirdu oo allaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi, awa kadi ko nde ngaynaakoore nandolla makko iwruŋo ka kammu on? ³⁶ Bay fun hinaa ko yeddinii, wonee deeyube, hara on wadiraali huunde hawjere. ³⁷ Ko fii on addii bee yimbe, be tawata bonnaa ka hormorde, be hoynaa kadi allaajo men debbo on. ³⁸ Si tawii non Dimitiriyuusu oo, e siyaakeebe be o kafidi mecce ben no galdidi e goddo, haray no woodi jaawirŋi e jaawooŋe lamminaabe fii mun, yo be wullito e ben. ³⁹ Si tawii non hidon mari godfun ko beyditii e fun, haray ko ka dental ardinaangal ngal fundon moyyintee. ⁴⁰⁻⁴¹ Ko fii hiden waawi hebude feloore fii nduu murtaldu wadundu hande, bay dalil woo alaa mo holloyen ko hondun wadirden nduu jii boldu.» Bay o gaynii wowlude fun, o yilti jamaa on.

20

Fii Yaadu Puulusa Masedonii e Gereesi

¹ Bay murtaldu ndun accii, Puulusa ßanniti taalibaabe ßen. Bay o gaynii ße wakkilinde, o waynii ße, o immii, o fokkitani yahugol Masedonii. ² O tayitoyi ðen leyðe e hoore himo yewta yimbe ßen nooneji no ße wakkilora, onsay o hewtoyi Gereesi. ³ Onsay o kodii ðon lebbi tati, hari himo woniri yettugol ðon laana ndiyan, yaara Sirii. Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ßen no eßbani mo janfa, o aadii yiltitagol Masedonii. ⁴ Hari ko o wondi ko ðowta mo, ko oo ßiððo Piruusi mo Biriyata wi'eteedo Sopateere, e Aristarke e Sekondiisu, on ko mo Tesalonii, e Gayuusi, on kadi ko mo Derbata, e Timotee e Tikiiki e Torofimi, ßee fow ko ße iwði *Aazii. ⁵ Ben woni yeeso, ße habboyii men Turuwaasi. ⁶ Menen kadi, ßay *Juldeere Bireedi ðe Aldaa e Lewen nden feyyii, men bakii e laana ndiyan Filipii. E nder balde jowi men tawoyi ße Turuwaasi, men waði ðon balde jeedifi.

Fii Wurniteede oo wi'eteedo Etikuusi

⁷ E asewe kiikiide, men moßbondiri fii ñaamidugol. Nde tawnoo Puulusa ruttoto bimbi nden ñande, o yewtidi e tawanoobe ßen, o junni yewtere makko nden haa tumbere jemma. ⁸ Tawi lampuuji ðuudfudi no ka suudu dowdowru ka men mottondirnoo ðon. ⁹ Tawi kadi suka no wi'ee Etikuusi no joodfinoo e damun tosokun^Z e on koore tammo. O yetti ðoyngol

---

^Z **20:9** 20.9 «Damun tosokun» ko ko wi'etee «fineeter» kon fewndo ðoo.

luggungol e nder ko Puulusa juutini yewtere nden kon, o accitii ka koore ton sabu doyngol ngol, o yani. O imminaa, tawi o maayii. ¹⁰ Onsay Puulusa tippii, o ugginii e hoore makko, o yetti mo, o tambii, o wi'i: «Wota on aanu, ko fii himo wuuri.» ¹¹ Bay kanko Puulusa o yawitoyii, o tayiti bireedi on, o jaami. Bawto d'un, o yewti kadi ko juuti haa wa ka peeral fajiri. Onsay o yahi. ¹² Bawto d'un, suka on nattaa ko o wurdo, d'un wonani be welo-welo mawngo.

Fii Iwugol Puulusa Efeesi Yaha Miletii

¹³ Onsay menen men hikkani men yeeso, men bakii d'on e laana ndiyan fii yahugol Asoosi ka men haanunoo yiitidude e Puulusa d'on, bay hari kanko o aadike wonde o seppay. ¹⁴ Bay o tawoyii men Asoosi, men yawni mo ka laana fii yaadugol e makko Mitileeni. ¹⁵ Bay men iwii d'on, men jokki baharu on haa men hewtoyi bimbi nden jande yeeso Kiyoo. E jallal hikkungal d'on ngal kadi, men meemoyi ka wi'etee d'on Samoosi. Bawto ngal jallal d'on kadi, men hewtoyi Miletii. ¹⁶ Tawi Puulusa no miijinoo feyyugol Efeesi tun hara daraaki, fii wota o tongo e nder Aazii on. Ko fii hari himo hawji hewtoyngol Yerusalaam fii Juldeere *Pentakosta nden, si tawii d'un no waawi mo gasande. ¹⁷ Ko onsay, ko o woni Miletii d'on, kanko Puulusa o immini ko yahana ardotoofo *moftal ngal Efeesi. ¹⁸ Bay ben arii, o wi'i be: «Hid'on andi ko honno mi wondiri e mo'on yeru ko mi woni doo kon, gila jande mi tippi Aazii. ¹⁹ E hoore d'un mi kurkanike Joomiraado on, e hoore yankinaare fow, e nder

gondi, e hakkunde ndarndeede wonandun lan janfaaji immorde e Yahuudiyanke'en. ²⁰ E baawo suudugol on hay huunde, mido feppinande on, janna on e hakkunde fow e ka cuudi kala ko wondani on e nafa, ²¹ e seedintinangol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fii tuubangol Alla e gomdingol Iisaa Joomi men on.

²² «Jooni yo mi yahu Yerusalaam, bay Ruuhu Allaahu on no habbitii e dun, e hoore mi andaa ko heboytammi ton. ²³ Ko woni tun, gila saare hebi e saare, *Ruuhu Seniido on no seedintinande lan wi'ammi wonde, kabbi e satteendeeji no sabbii lan. ²⁴ Kono mi wadaa ngurndan an dan ko godfun, wa si tawii hidan hitti e an, fii tun yo mi timmin jinduruuji an din e golle de mi hebiri Iisaa Joomi on den, dun ko seeditagol fii Kibaaru Moyyo fii moyyere Alla nden.

²⁵ «Jooni mido andi, on yi'itataa lan hande kadi, dun ko onon bee be mi rewi hakkunde mun, mi waajii fii *laamu Alla ngun. ²⁶ Ko dun wadi, mido seedaade hande wonde si godfo e mon halkike, haray wonaa min wadi. ²⁷ Ko fii mi suudfaali on hay huunde, mi banginani on ebboore Alla nden fow. ²⁸ Jooni reenee, reenidon hoore mon e wuro ngo Ruuhu Seniido on wadi on e hoore mun ngon, fii no ayniron moftal Alla ngal o hebiri yiyan bidfo makko on tigi. ²⁹ Mido andi si mi iwoyii doo, caapaali hunyudi aroyay hakkunde mon di tawata accoytaa wuro ngon. ³⁰ Awa kadi wobbe hawtoyto e hakkunde mon, hara hibe wowla haalaaji boyliidi fii poodugol taalibaabe ben e mabbe. ³¹ Awa on wattanoyay yiila, anditon, e nder duubi tati jemma e palorma

mi accaali waajagol mo kala e mon e hoore gondi.

³² «Jooni mi yettii on, mi halfinii Alla e daaluyee moyyere makko nden, ko on mari bawgal fii mawningol on e yedugol on ndondi wondude e yimbe Alla ben fow. ³³ Mi himmanaali kaalisi e kanje e concii hay gooto. ³⁴ Onon tigi hidon andi ko juude an den mi golliri fii ko mi hatonjini e mun kon e ko wondiɓbe an ben hatonjini e mun kon. ³⁵ E nder fon fow, mi hollii on yo on gollir nii fii yo on wallito lo'ube ben, anditon kadi kongudii Iisaa Joomi on ko o wi'i kon kanko tigi wonde: «Ko okkugol furi moyyude edii okkoreede.» »

³⁶ Bay o gaynii yewtude fon, onsay o jiccii fii du'ondirgol e maɓbe be fow. ³⁷ Onsay be fow be hirbii mo kanko Puulusa, be lunnii e hoore gondi tiidufii. ³⁸ Ko burnoo be sokolinde kon, ko ko o wi'unoo be kon wonde be yi'itataa mo hande kadi. Onsay be fowtiti mo haa ka laana ndiyan.

21

Fii Yaadu Puulusa ndun Tiiri e Seezariiya

¹ Bay men sertii e maɓbe, men bakii fon e laana ndiyan, men fewni haa Koosi. Bimbi nden jande men yahi Rodeesi. Bay men iwii fon kadi, men yahi Patara. ² Bay men tawii fon laana lumbooha yaara Fenisii, men bakii fon, men yahi. ³ Bay men battike Siipuru, onsay men acciri fon ka nano, men yaari telen Sirii fii tippinoygol ko laana kan rondii kon Tiiri. ⁴ Bay

men tawii taalibaabe ben d'on, men woni balde jeedifi. Immorde e Ruuhu Allaahu on be wi'i Puulusa: «Wota yahu Yerusalaam.» ⁵ Bay den balde jeedifi timmii, men yahi. Onsay kambe fow e rewbe mabbe ben e bibbe mabbe ben, be d'owtiti men, men yaadi haa men yalti saare nden, d'un ko ka sera ndiyan, men jiccii, men du'ondiri. ⁶ Onsay men waynondiri e mabbe, men bakii ka laana, kambe be yiltitii ka mabbe.

⁷ Bay men gaynii ko yaaretee laana ndiyan kon, d'un ko gila Tiiri haa Potolemaayi, men hiwrondiri e musibbe gomdinbe wonbe d'on ben, men wondi e mabbe jallal.

⁸ Bimbi nden jande, men yahi men hewtoyi Seezariiya, men naatiri ka suudu Filiipu oo waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, tawdaado e njeedidoobe ben, men weeri ka makko.^a ⁹ Tawi himo mari jiwbe nayo haaloobe ko Alla longini d'un be andaali gorko. ¹⁰ Nde tawnoo men wafii d'on balde buy, haaloowo ko Alla longini d'un wi'eteedo Agabuusi, iwrufo ka diiwal Yahuuda, ari tawi men. ¹¹ O yetti dattol Puulusa ngol, o habbitii juude e koyde, o wi'i: «E hino ko *Ruuhu Seniido on wi'i kon: «Oo neddo jeydo ngol dattol, Yahuudiyankeebe ben habbiray mo nii Yerusalaam, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben.» »

¹² Bay menen e ben yimbe hodube e nden nokkuure men nanii d'un, men jeeji Puulusa fii wota o yahu Yerusalaam. ¹³ Kono Puulusa jaabii men, wi'i: «Ko hondun wulloton, bonnon mi bernde? Ko fii min hinaa fii habbegol tun mi

---

^a **21:8** 21.8 Sah. 6.1-6

hebulanii, kono ko hay maayugol Yerusalaam fii innde Iisaa Joomi on.»

¹⁴ Nde tawnoo o jabaali yilteede e ko o anniyii kon, men habbitaaki hande kadi, kono men wi'i: «Yo kodduruyee Joomiraado on wadu!»

¹⁵ Bay den balde don feyyii, men ebbindii, men yahi Yerusalaam. ¹⁶ Taalibaabe goo be Seezariiya dowti men ka goddo no wi'ee Manasuuna mo Siipuru, on ko taalibaajo gila ko neebi, fii ko werna men.

Fii Hewtugol Puulusa Yerusalaam

¹⁷ Bay men hewtii Yerusalaam, musibbe ben jabbori men weltaare. ¹⁸ Bimbi nden pande menen e Puulusa men ari ka Yaaquuba, ardo-toobe *moftal ngal kadi fow ari don. ¹⁹ Bay Puulusa gaynii be hiwraade, o nangi e fillitanagol be, fensita ko Allaahu on wadi e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben e nder golle makko den. ²⁰ E nder ko be hedii mo kon, be mawnini Alla, e hoore don be wi'i mo: «Musiddo, a yi'ii ittiri guluuje guluuje Yahuudiyankeebe ko gomdini, e hoore be fow hibe habbitii e Sariya on. ²¹ E hoore be yeetaama wonde hidfa jannude Yahuudiyankeebe wonbe e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben fow wota be jokku Sariya Muusaa on, don ko wi'ugol be wota be sunnin faybe maabe ben e wota be jokku naamuuji din. ²² Hara ko hondun wadeten? Ko fii pellet be anday wonde a arii. ²³ Ko don wadi si men wi'ete yo a wadu ko men wi'u-maa kon. No e hakkunde amen yimbe nayo woondube woondoore. ²⁴ Yettu ben, labbindinodaa e

mabbe, fawtodaa njoddi fembagol mabbe ngol, d'un fow anday goonga alaa e ko be wowlanaa kon fii maa, kono an kadi hid'a doftii Sariya on. ²⁵ Kono fii be wonaa Yahuudiyanke, gomdinbe ben, men tawi no moyyi ka men windana be, yo be reeno e tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jiiibudi e jinaa.»

²⁶ Bimbi nden jande, Puulusa yetti ben yimbe nayo, o labbindinodi e mabbe, o naati ka *juulirde mawnde. O feppini ko honde tuma e jalaade den labbinagol mabbe ngol timmata, sadaka mo bee e mabbe wadde.

Fii no Puulusa Nangiraa

²⁷ Ka balde jeedidi den timmata don, bay Yahuudiyankebe be *Aazii ben yi'ii mo ka juulirde mawnde, be yuuni jamaa on fow, be fawi mo juude, ²⁸ e hoore hiibe ewnoo, wi'a: «Isra'iilayankeebe*, wallee men! E hino neddo wondo jannude fow on nokku woo nokku fii liddagol jamaa on, liddoo Sariya on, liddoo kadi ndee nokkuure. E hay o naadii *Gereekiyankeebe ka juulirde mawnde, o tuuninii ndee nokkuure hormorde!» ²⁹ (Ko woni sabu d'un ko tawde hari be yiidiino mo e oo Efeesiyankoojo wi'eteedo Torofiimi ka saare, haa be sikki wonde Puulusa naadii mo ka juulirde mawnde.)

³⁰ Onsay saare nden fow memminii, yimbe ben dogi iwri e cende den fow, be nangi Puulusa, be poodi mo, be itti ka juulirde mawnde, baafe den ombaa kisan. ³¹ Wa ko be ebbata fii warugol mo, tawi hooreejo dental suufaabe Roomu ben nanii wonde jiiiboldu wafii e nder Yerusalaam fow.

³² Don kisan, o yetti suufaabe e yeesoofe mun, be wubbani ben efbunoofo warugol Puulusa. No be yiirunoo on hooreejo e ben suufaabe, be acciti piyugol mo.

³³ Onsay on hooreejo badii mo kanko Puulusa, o nangi mo, o yamiri yo be jolku mo jolokooje dīdi. O landii non ko hombo woni oo e ko hondun o wadi. ³⁴ Kono tawi e nder jamaa on, wobbe no ewnoo wi'a godḍun, beya kadi no wi'a godḍun goo, tawi kanko hooreejo on o waawaali andude ko woni haqiiqa fii murtaldu ndun. Onsay o yamiri yo be nabu mo ka daaka suufaabe ben. ³⁵ Wa ko Puulusa yawata bordi dīn, suufaabe ben kutii mo tambii sabu hunyeendi jamaa on. ³⁶ Ko fii hari konu yimbe ben no jokki mo, no ewnoo, wi'a: «Waree mo!»

Fii Yewtere nde Puulusa Yewti Jamaa Yerusalaam on

³⁷ Wa ko kanko Puulusa o naadetee ka daaka suufaabe ben, o landii hooreejo dental suufaabe ben, o wi'i: «E hara a newnanay lan yeetagol ma godḍun?»

On jaabii mo, wi'i: «Hida waawi haala Gereeki? ³⁸ E hara hinaa an woni oo Misir-ayankoojo, wonuḍo sabu nduu murtaldu ko feyyi koo, dogidi e bee ittoofe ko'e guluuje nayo ka wulaa?»

³⁹ Kanko Puulusa o wi'i mo: «Min, ko mi Yahu-udiyankoojo mo Tarsiisu, ḍun ko e nder Silisii, jeyaado e saare nde tawata wonaa hayfunde. Mi jeejii ma newnanan yewtugol jamaa on.»

⁴⁰ Onsay on hooreejo newnani mo. Kanko Puulusa o immii, o darii ka hoore bordi, o

yeyani jamaa on jungo, deeyaango tiidungo wadi. Onsay o hewtini be yewtere nden e haala Yahuudiyanke, o wi'i:

22

¹ «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, jooni hedee mi yewta on fii jaabannde an nden.»

² Nde be nanunoo ko e haala Yahuudiyanke o woni be yewtude, deeyaango ngon burti kadi.

Onsay Puulusa wi'i: ³ «Min ko mi Yahuudiyankejo hebaado Tarsiisu, d'un ko e nder Silisii, kono ko e nder ndee saare doo mi ne'aa. Ko e fee Gamaliyiila kadi mi jangi fii jokkugol Sariya baabiraabe men ben tigi. Hari mido huminoo e Alla fota wano wonirfon non on fow hande.

⁴ Mido cukkotonoo ben jokkuba laawol Iisaa haa wobbe maayori, mi habba, mi soka worbe e rewbe. ⁵ Yottinoowo* mawdo sadaka on e dental mawbe ben fow ko seedee an e d'un. Mi hendorii be hay bataake fii musibbe Yahuudiyankebe wonbe Damaasi ben. Onsay mi yahi fii habbugol jokkuba ngol laawol wonbe ton ben, mi adda Yerusalaam fii donkingol be.

⁶ «Wa fewndo ko mi woni ka fatal, bay mi badike Damaasi, d'un ko wa naange e hoore, tun ndaygu moolanaangu iwri ka kammu, hunditi lan. ⁷ Mi yani ka leydi, onsay mi nani hawa no wi'ammi: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wondaa mi cukkanaade?»

⁸ «Mi jaabii: <Ko an hombo nii Joomi an?»

«O wi'immi: <Ko min woni Iisaa jeyaado Naasirata, on mo wondaa cukkaade.» ⁹ Ben wondunoobe e an yi'uno ngun ndaygu, kono be alaano nanude hawa on Wondo lan wowlande.

¹⁰ «Onsay mi wi'i: «Ko hondun mi wadata, yaa an Joomi?»

«Joomi on jaabii lan, wi'i: «Immo yahaa Damaasi, ko don be yeetoto-maa kala ko haanudaa wadude.»

¹¹ «Tawi mi alaa yi'ude han kadi, ko fii hari jalbeendi ngun ndaygu wuminii lan. Onsay wondunooḃe e an ben dowimmi haa mi hewti Damaasi.

¹² «Tawi godḃo no don no wi'ee Hanaaniya, on ko gorko dewo doftotoḃo Sariya on, mo Yahuudiyankeḃe wonḃe Damaasi ben fow joganii kongol moyyol. ¹³ On ari darii takko an, wi'immi: «Ko an yo Saawulu musidḃo an, wuntu!» E on saa'i tigi mi wunti, mi yi'i mo.

¹⁴ «O wi'immi kadi: «Alla baabiraabe men ben subike ma fii yo a andu faale makko on e fii yo a yi'u Feewudo on, nanaa kongudii iwrudii ka hunduko makko ḃin. ¹⁵ Ko fii a wonay seeditantooḃo mo e yeeso yimḃe ben fow fii ko yi'udaa kon e ko nanudaa kon. ¹⁶ Jooni non ko hondun wondaa nennanaade? Immo *lootedaa maande kisiyee, labbinedaa junuubaaji maa ḃin e nder jantagol innde makko nden.» »

¹⁷ Puulusa wi'i kadi: «Bay mi yiltitike Yerusalaam, e nder ko mi torotoo Alla kon ka *juulirde mawnde, mi feḃninanaa godḃun.

¹⁸ Onsay mi yi'i Joomi on, o wi'immi: «Hittin yaltugol Yerusalaam, ko fii be jabataa seeditoore maa nden fii an.» ¹⁹ Kono mi wi'i: «Joomi an, hibe andi kamḃe tigi wonde mi yahayno gila e juulirde heḃi e juulirde fii piyugol soka ben gomḃinḃe ma. ²⁰ Awa fewndo kadi be

hibbi yiiyan Astefaana d'an, d'un ko on seedi-tantonoodo ma, hari min tigi mido don e mido jabi d'un. Awa kadi hari mido joganii ben wonbe mo warude conci mun d'in.» ²¹ Kono o wi'immi, «Yahu, ko fii mi imminte ka wofdi, d'un ko haa e be wonaa Yahuudiyanke ben.» »

²² Laatii be hedii mo kanko Puulusa haa e ngol kongol don, onsay be ewnii, be wi'i: «Yo sifa oo neddo itte aduna! O haanaa wuurude!» ²³ Be beydi sonko, be ferii kadi conci mabbe d'in, e hoore hibe bugoo kadi mbullaari dow.

²⁴ Onsay hooreejo dental suufaabe ben yamiri yo be naadu Puulusa ka nder daaka suufaabe ben, be landora mo cabbi fii andugol ko hondun wonaa sonkireede nii fii makko. ²⁵ E nder ko be habbata mo kon fii foccugol mo, kanko Puulusa o wi'i yeesoojo sufaabe wonnoodo don on: «E hara hidon newnanaa foccugol jeyaado e laamateeri Roomu, mo on jaawaali toode?»

²⁶ Bay on yeesoojo nanii ngol kongol, o yahi, o wi'oyi hooreejo dental ngal: «Ko honno gerdataa, ko fii oo neddo ko jeyaado e laamateeri Roomu.»

²⁷ Onsay on hooreejo ari wi'i mo kanko Puulusa: «Yeeto lan, e hara ko a jeyaado e laamateeri Roomu?»

O jaabii: «Hiiyii, ko mi d'un.»

²⁸ Kanko hooreejo on o wi'i mo: «Min ko kaalisi buy mi itti fii yo mi wonu jeyaado e laamateeri Roomu.»

Puulusa kadi wi'i mo: «Min non mi jibina ko mi d'un.» ²⁹ Onsay kisan landotonooɓe mo ben diri, hooreejo dental ngal kadi huli, bay o andii

Puulusa ko jeyaado e laamateeri Roomu, awa kadi o wadii haa o habbaama.

Fii Yewtere Puulusa nden yeeso Dental Mawbe
ben

³⁰ Jango mun, nde tawnoo kanko hooreejo dental suufaabe Roomu ben himo faalaa andude e haqiiqa ko hondun Yahuudiyankeefe ben wonnoo mo toopirde, o hoynitani mo, o yamiri kadi hooreefe yottinoobe sadaka ben e dental fewjooobe ben fow mottondirgol. Onsay o addi Puulusa, o jodfdini mo yeeso mabbe.

23

¹ Bay Puulusa tenyinii dental fewjooobe ben, o wi'i: «Musibbe, ko e hoore bernde laabunde mi wonirani Alla haa handeere ndee.» ² Tun *yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Hanaaniya, yamiri wonbe takko makko ben bantagol mo.

³ Puulusa kadi wi'i mo: «An kadi, Allaahu on bantoto ma yo maadi rawninaandi! Hida joodii naawirgol lan Sariya on, e hin-le a bonnirii Sariya on ko yamirdaa yo be banto lan kon!»

⁴ Wonnoobe don ben wi'i: «A hoyonii yottinoowo mawdo sadaka fii Alla on!»

⁵ Onsay Puulusa jaabii, wi'i: «Musibbe, hari mi andaa wonde ko yottinoowo mawdo sadaka on nii, ko fii no windii: Wota mo wowla yeesoojo jamaa mun on ko boni.» b

⁶ Bay kanko Puulusa o faamii wonde feccere e wonnoobe don ben ko fedde *Sadduusiyaabe e ndeya feccere kadi ko fedde *Fariisiyaabe, onsay kanko Puulusa o ewnii ka hakkunde

dental fewjooɓe ben, o wi'i: «Musibbe, min ko mi Fariisiyaajo fii Fariisiyaajo kadi. Ko sabu tanyinaare ummutal maybe ben wadi si mido jaaweede.» ⁷ Bay kanko Puulusa o wi'ii don, yeddondiral wadi hakkunde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, onsay mbatu ngun senditii. ⁸ (Tawi Sadduusiyaabe ben no wi'a ummutal alaa, malaa'ika alaa, awa kadi ruuhu alaa. Fariisiyaabe ben kapun no wi'a don fow no woodi.)

⁹ Sonko njano wadi, wobbe e yeesoobe dental Fariisiyaabe ben hawtii, be immini yewtoore tiidunde, be wi'i: «Men yi'aali bone woo e hoore oo neddo. No gasa non hara ko ruuhu maa malaa'ika wowlani mo.» ¹⁰ Nde tawnoo yeddondiral ngal no tiidude tun, hooreejo dental suufaabe ben huli wota be seekitu Puulusa. O yamiri suufaabe ben tippagol, ittoya mo hakkunde mabbe, be naba mo ka daaka suufaabe ben.

¹¹ E on jemma hikkiido don, Joomi on badii Puulusa, wi'i mo: «Wakkilo, ko fii wano seeditordaa non fii an Yerusalaam, bee seeditoroyaa non kadi Roomu.»

Fii Janfa Yahuudiyankeefe ben e hoore Puulusa

¹² Bay weetii, Yahuudiyankeefe ben wadi janfa, be woondi wota be jaamu hay huunde maa be yara, doo e be warude Puulusa. ¹³ Ben ebbunoobe kan janfa no burnoo cappande nayo. ¹⁴ Be yahi, be tawoyi hooreefe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben, be wi'i be: «Men aadike e hoore woondoore tiidunde wonde, men

jaamataa men yarataa hay huunde fannin men waraali Puulusa. ¹⁵ Jooni nanondiree e dental fewjooḃe ḃen, yiidon e hooreejo suufaabe ḃen, faaminanon mo wonde on ndaaray fii nduu muraadu Puulusa hara ko no woniri non, fii no o addira mo yeeso mon. Menen haray meden hebunii warugol mo ḃoo yo o hewtu.»

¹⁶ Kono laatii ḃidḃo bandiraawo Puulusa on nani hibe yewta fii kan janfa, o yahi o naatoyi ka daaka suufaabe ḃen, o humpiti ḃun Puulusa.

¹⁷ Puulusa kadi noddi godḃo e yeesooḃe suufaabe ḃen, o wi'i on: «Dowtu oo ka hooreejo dental suufaabe ḃen, ko fii himo jogii ko o hollita mo.»

¹⁸ On yeesoojo kadi yetti mo, ḃowti mo ka on hooreejo, o wi'i mo: «Ko oo kasoojo wi'eteedḃo Puulusa noddimmi wi'immi yo mi ḃowtu oo suka ka mon, himo mari godḃun ko o yeetoo on.»

¹⁹ On hooreejo kadi jogii mo jungo ngon, ḃe pottitii sera, o wi'i mo: «Ko hondun jogidḃaa ko yeetodaa mi?»

²⁰ On suka jaabii mo, wi'i: «Yahuudiyankeḃe ḃen nanondirii fii toragol on yo on naban ḃe Puulusa jango ka yeeso dental fewjooḃe ḃen, wa si tawii hibe faalaa humpitaade ko laabi fii nduu muraadu makko. ²¹ Awa wota on jabu ko ḃe toroytoo on kon, ko fii ḃuri yimḃe cappandḃe nayo hakkunde maḃḃe no eḃḃi janfa e hoore makko. Hibe aadii e nder woondoore wonde ḃe jaamataa ḃe yarataa ḃoo e ḃe warude mo. Hibe hebulanii non ḃun. Jooni ko newnugol mon ngol tun ḃe hedii.»

²² Onsay hooreejo dental suufaabe ben newniti sukani on, e hoore o wi'i mo wota o wowlan hay gooto kon ko o humpiti mo don.

Fii no Puulusa Feyyiniraa Seezariya

²³ Kanko hooreejo on o noddi kadi dido e hakkunde yeesoobe suufaabe ben, o wi'i be: «Hebulinee suufaabe teemedde dido e doginoobe pucci cappande njeedido e be conkenje teemedde dido fii ko yaha Seezariya hande jemma ka saa'i jeenayabo. ²⁴ Ebbon kadi pucci ka Puulusa yawa, nabon mo lawnon haa ka Felikiisa yeesoojo diiwal ngal.» ²⁵ O windirani nii kadi lando on batakuru, o wi'i:

²⁶ «Salminaango an min Kuloodu Lisiyaasi, haa e mo'on onon Felikiisa, yo yeesoojo teddufo.

²⁷ «Awa oo neddo mo mi nabani on, ko Yahuudiyankeebe ben wonnoo ko nangi mo fii warugol. Nde mi humpitinoo wonde ko o jeyaado e laamateeri Roomu, mi ardi e mojobere suufaabe, mi jattini mo be. ²⁸ Nde tawnoo mido faalaa andude ko e hoore hondun be wonnoo mo toonirde, mi nabi mo e yeeso dental fewjoobe mabbe ben. ²⁹ Mi tawi toonje mabbe den ko e banje yeddondire fii Sariya mabbe on. Kono tawi ella woo fawaaki mo foddudo e wareede maa sokeede. ³⁰ Bay mi andinaama janfa no ebbaa e hoore oo neddo, mi imminani on mo kisan, mi yamiri ben toonube mo yo be wullito e hoore makko ka mon.»

³¹ Onsay, suufaabe ben wadi ko be yamiraa kon, be yetti Puulusa, be nawri mo jemma haa Antipatiri. ³² Bimbi nden jande be yiltitii ka daaka suufaabe ben e hoore be accu be pucci

ben yaadii e makko. ³³ Bay ben hewtii Seezariya, be jonni yeesoojo diiwal ngal batakuru ndun, be watti Puulusa e juude makko. ³⁴ Bay kanko yeesoojo on o jangii batakuru ndun, o landii Puulusa ko mo o diiwal hongal. Bay o andii ko mo o Silisii, ³⁵ o wi'i: «Nde toopube ma ben aroyi woo mi hedoyto ma.» Onsay o yamiri yo be maroy Puulusa ka suudu laamu *Heroodu lando on.

24

Fii no Puulusa Nabiraa ka Yeesoojo Diiwal ngal

¹ Balde jowi bawto d'un, *yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Hanaaniya, ardi e mawbe seedaabe e yewtoowo^C no wi'ee Tertuula. Be wullitii e hoore Puulusa ka yeesoojo on. ²⁻³ Bay kanko Puulusa o noddaama, oo wi'eteedo Tertuula nangi toopirde mo nii, wi'a: «Yaa an Felikiisa lando teddufo, ko sabu mon men hebiri oo buttu timmufo, ko faamu mon ngun kadi woni sabu si dee waylande fii nafa oo jamaa wadi. Meden jabidi di, di fow ka woni woo e hoore anditangol on fota. ⁴ Kono fow e mun, men faalaaka on tongude haa neefa, mi torike on tun, tippude e newaare mon nden, yo on newnan men heditodon men seeda.

⁵ «Men taw oo neddo ko gerenteejo, memminoowo yeddondire e hakkunde Yahuudiyankeebe aduna on fow. Ko o yeesoojo fedde Naasirayaabe ben kadi. ⁶⁻⁷ O etike hay no o

^{C 24:1} 24.1 Oo «yewtoowo» doo ko andufo sariya Roomiyankoobe ben.

tuuninira *juulirde mawnde nden. Onsay men nangi mo.^d ⁸ Onon tigi Felikiisa hidon waawi mo landaade kanko Puulusa, andon fii ko men toopiri mo kon fow.»

⁹ Yahuudiyankeefe ben bambani mo kanko Tertuula, be wi'i: «Ko nii tigi woniri!»

¹⁰ Onsay Puulusa yetti haala kan, bay yeesojo on jonnirii mo haala kan baayugol mo, o wi'i:

«Mido andi wadfi nii duubi buy ko onon woni jaawoowo e hoore oo jamaa. Awa ko e nder hoolaare mi weefitirta jaabande an nden. ¹¹ Wadaali nii buri balde sappoo e didi gila mi yahi Yerusalaam fii rewoygo Alla, hidon waawi tefude dun non onon tigi. ¹² E hoore dun be tawaali mido yeddondira e godfo maa mido yuuna yimbe, dun non woni ka juulirde mawnde, maa e deya juulirde, maa ka nder saare. ¹³ Be waawataa kadi hollude ko hondun be toopirimmi. ¹⁴ Mido qirritaade yeeso mon wonde ko Alla baabiraabe an ben mi woni rewude, e hoore jokkugol laawol ngol be wi'i ko fedde ngol. Mido gomdini kadi kala ko windii ka Sariya e ka defte annabaabe ben. ¹⁵ Awa kadi mido mari on tama'u e fee Alla, wano kambe kadi be tijjori non: on-le ko fii ummutal feewube ben e boylliibe ben. ¹⁶ Ko dun wadi si min kadi mi etoto fii hebugol bernde nde aldaa e feloore yeeso Alla e yeeso yimbe ben.

¹⁷ «Bay wadfi duubi buy mi artaali ka leydi an, mi arti fii addangol yimbe an ben kaalisi

---

^d **24:6-7** 24.7 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: *Kono tawi Lisiyaasi hoorejo sufaabe ben naatii o jattiri mo e juude amen doole.*

fii ko be wallitora, e fii weebitangol Alla dokke. ¹⁸ Ko onsay be tawimmi ka juulirde mawnde e hoore ko mi labbiniido. Mi wondaa kadi e yimbe maa murtaldu. ¹⁹ Kono ko Yahuudiyankeebe be *Aazii goo haanunoo arude hollitoo yeeso mon, be liba haala e an, si tawii hibe jogii godfun ko be fawa e an. ²⁰ Si hinaa fun, yo bee doo wowlu ko ella hombo be tawi mido wadi wa fewndo ko mi addaa yeeso dental fewjoo be ben. ²¹ Si hinaa taw hara ko fii ngol kongol ngol mi ewninoo e hakkunde mabbe tun, mi wi'i: Ko sabu ummutal maybe ben wadi si mi wadaa jaaweteedo yeeso mon hande!»

²² Nde tawnoo Felikiisa no humpitii fii laawol ngol moyya, o yamiri be yiltagol taho, o wi'i: «Nde hooreejo dental suufaafe ben ari woo, fun ko Lisiyaasi, mi ndartay muraadu mon ndun.»

²³ O yamiri kadi yeesoojo suufaafe ben yo o maroy Puulusa e hoore hoyngol mo seeda, hara o salaaki kadi be Puulusa ben kurkanoo mo.

²⁴ Bay balde seeda feyyii, kanko Felikiisa o ardi e beyngu makko, fun ko Duruusiila, tawi on debbo ko Yahuudiyankeejo. Kanko Felikiisa, o immiini ko yahana Puulusa, o hedii mo fii ko yowitii e gomdingol Iisaa Almasiihu on. ²⁵ Nde tawnoo Puulusa ko fii peewal e waawugol hoore mun e fii jaawoore aroyaynde nden wonnoo yewtude, kulol hebi Felikiisa, o wi'i: «Hida waawi yahude taho! Nde mi hettindoyii woo, mi noddete.» ²⁶ E himo tanyininoo kadi wonde Puulusa yeenay mo, ko fun wadi si himo imminaynoo ko yahana mo soono woo fii yo be yewtidu. ²⁷ Duubi didi feyyiri nii. Bawto

ɗun Felikiisa lontiniraa Perkuusi Festuusa. Nde tawnoo kanko Felikiisa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeefe ben, o acci Puulusa ka kaso.

25

Fii Yewtere nden hakkunde Puulusa e Festuusa

¹ Bay kanko Festuusa o hewtii e ngal diiwal Seezariiya, o woni ɗon balɗe tati si o yahi Yerusalaam. ² Onsay hooreefe *yottinoobe sadaka ben e mokobaabe Yahuudiyankeefe ben yahi ka makko, wullitii e hoore Puulusa. ³ Be torii mo, be jeeji yo o sulfinan be, o addana be Puulusa Yerusalaam, tawi hibe eɓɓunoo janfa no be warira mo ka laawol. ⁴ Kono Festuusa jaabii be, wi'i: «Puulusa no sokii Seezariiya, awa min kadi mi yiltoto ton ko neeɓaa.» ⁵ O wi'i kadi: «Midɗo waawi yaadude e wobbɗe e hooreefe mon ben, si on nedɗo no wadi bone, be wullitoo e hoore makko!»

⁶ Laatii kanko Festuusa o wondaali e maɓɓe buri balɗe jeetati haa sappo, onsay o yilitii Seezariiya. Bimbi nden nande bay o joodike ka jaawirdu, o yamiri yo Puulusa adde. ⁷ Bay on addaama, Yahuudiyankeefe iwruɓe Yerusalaam ben hundi mo, be libi e hoore makko toɓe ɗuudude tiidude, ɗe be waawataa fensitude fii mun. ⁸ Puulusa jaabori nii, wi'i: «Mi wadfaali ella liddiido Sariya Yahuudiyankeefe ben, maa *juulirde mawnde nden, maa lando mawɗo Roomu on.»

⁹ Nde tawnoo kanko Festuusa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeefe ben, o jaabii Puulusa, o wi'i mo: «Hida faalaa yahude Yerusalaam jaawedaa ton e tawnde an?»

¹⁰ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Mido ka yeeso naawirdu lando mawdo Roomu on, ko ton mi haanaa naaweede. Mi wadaali Yahuudiyankeebe ben ella woo, wano gelordon non onon tigi fota. ¹¹ Kono si mido mari ellaaji, e si mi wadii kuude foddude e mayde, haray mi salotaako wareede. Kono si tawii goonga woo alaa e toope de be toonimmi den, haray hay gooto waawataa lan wattude e juude mabbe. Dun haray yo mi feyyu ka *Seezar lando mawdo Roomu on.»

¹² Bay Festuusa yewtidii e be o fewjodata ben, o jaabii Puulusa, o wi'i: «Bay a feyyinii hoore maa ka Seezar, a yahay yeeso Seezar.»

Fii no Puulusa Addiraa yeeso Agiriipa

¹³ Balde seeda bawto d'un, Agiriipa lando on e Bereniise hewti Seezariiya fii hiwragol Festuusa. ¹⁴ Nde tawnoo be wonay don balde buy, Festuusa weebitani on lando muraadu Puulusa ndun, o wi'i: «Felikiisa no accunoo doo goddo ka kaso. ¹⁵ Fewndo non ko mi yahi Yerusalaam, hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental mawbe Yahuudiyankeebe ben wullitino e hoore makko kanko Puulusa, tawi hiibe landii happangol mo. ¹⁶ Kono mi jaabii be, mi wi'i: «Roomiyankoobe ben woowaa warirgol nii tun, ado be tumbindirde toonube ben e toonaado on, e newngol on toonaado fii no o jaabora den toope mabbe.» ¹⁷ Onsay mi ardi e mabbe doo, tawi mi faalaaka juutinde muraadu ndun. Bimbi nden pande kisan mi joddini naawoore nden, mi yamiri yo on neddo adde. ¹⁸ Bay toonube mo ben hewtii, laatii be fawaali mo kuude

bonde woo, wano mi sikkirnoo non. ¹⁹ Tawi yeddondiral wongal hakkunde maɓɓe e makko ngal ko yubbondirngal e fii diina maɓɓe kan tun, e aaden mayɗo goo kadi no wi'ee Iisaa, mo Puulusa kapun wi'i no wuuri. ²⁰ Tawi min mido jibii fii sifa nden yewtere. Onsay mi landii mo si tawii himo faalaa yahude Yerusalaam, o jaawoyee ton fii dun. ²¹ Kono Puulusa feyyini nden yewtere yeeso fii yo muraadu makko ndun wonu e andal lando mawɗo Roomu on. Onsay mi yamiri yo ɓe maru mo haa nde mido feyyina mo ka lando mawɗo Roomu on woo.»

²² Onsay Agiriipa wi'i Festuusa: «Min kadi mido faalaa hedfaade on nedɗo.»

Festuusa kadi jaabii mo: «A hedoto mo jango.»

²³ Bimbi nden jande Agiriipa e Bereniise ardi e hollitaare mawnde, ɓe naatidi e hooreeɓe suufaabe toowube ɓen e mokobaabe saare nden ka suudu tolnirdu. E yamiroore Festuusa, Puulusa addaa. ²⁴ Onsay Festuusa wi'i: «Ko an yo Agiriipa lando, e onon fow yo wondube e amen, on yi'ii oo nedɗo mo fii mun wadi haa jamaa Yahuudiyanke on Yerusalaam fow e ɗoo kadi ari toriimi, hara hiɓe wi'a wonde o haanaa hande kadi wuurugol. ²⁵ Kono min mi faamii o wadfaali hay huunde ko foddi e wareede, kono laatii kanko tigi o feyyini hoore makko ka laamu dow-dowwu, mi tawi no moyyi nabugol mo. ²⁶ Kono mi tawi, mi alaa hay huunde ko mi windana hooreejo dow-dowjo on, hara ko ko haqinqini fii makko. Ko ɗun wadi si mi weebiti mo yeeso mon, tentinii yeeso mon onon Agiriipa yo lando on, fii hebugol godɗun ko mi winda nde lande

den lanni. ²⁷ Ko fii mi taw wa si tawii no boylii ka naba kasoojo, hara hollaali ko ella hondun woni e hoore makko.»

26

¹ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida new-nanaa yewtangol hoore maa.»

Ontuma Puulusa towni jungo, o fuddii jaabaade, o wi'i: ² «Hande mido weltori hebugol feere weebitangol on jaabannde an nden, yo onon Agiriipa Lando, fii dee toope de Yahuudiyankeefe ben libi e hoore an fow. ³ Ko fii hidon andi haa yaltoyi naamuuji Yahuudiyankeefe ben fow e yeddondire mabbe den fow. Ko dun wadi si mi torike on, jebbilagol hedoo lan.

⁴ «Yahuudiyankeefe ben fow no andi ko honno mi wuurirnoo Yerusalaam e ka leydi an gila ka fufdoode cukaaku an. ⁵ Hiibe andunoo lan gila ko neebi, hiibe waawi non seeditaade. Mido wuurirnoo wa *Fariisiyaajo, mo fedde mun burnoo cataade e diina amen kan. ⁶ Jooni non, mido naaweede sabu tama'u fodaari ndi Allaahu on fodi baabiraabe amen ben ndin. ⁷ Bolondaaji* amen din sappoo e didi, din duumiidi e rewugol Alla jemma e palorma, no tanyinii yi'ugol laatagol ndin fodaari. Yaa an Lando, ko fii nden tanyinaare Yahuudiyankeefe ben toopirimmi. ⁸ Ko honno waawudon miiorde wonde Alla immintintaa maybe ben?

⁹ «Min tigi hari mido miiwoo wonde mido haani rewude pehe den fow fii liddagol ndee innde Iisaa, oo jeyaado Naasirata. ¹⁰ Ko dun mi wadi

Yerusalaam. Min tigi mi sokii gomd'finbe mo buy ka kasooji, wano hooree'be *yottinoobe sadaka ben newniranimmi non. Nde be jaawetenoo fii wareede woo, min kadi tawayno mido wonani nden fewjoore. ¹¹ Awa kadi mi jokkayno be soono woo e juulirde den fow fii donkingol be, mido bittinaynoo be fii no be yeddira gomd'inal mabbe ngal. E nder ko mi monantoo be haa feyyita kon kadi, mi cukkotonoo be haa ka ca'e janane.

¹² «Ko e nder d'un mi yahi Damaasi e hoore nelal e yamiroore hooree'be yottinoobe sadaka ben. ¹³ E nder yaadu ndun tumbere jalorma, mi yi'i jalbeendi no hundi lan, min e be mi yaadaynoo ben ka d'atal, d'un ko ndaygu iwrungu ka kammu, burngu naange ngen jalbude, yo Lando on. ¹⁴ Men fow men yani ka leydi. Onsay mi nani hawa no wi'ammi e haala Yahuudiyanke: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wondaa mi cukkanaade? Ko fii no mettan-maa fii dartorgol wa ngaari dartotoondi soggirdu jom mun.>

¹⁵ «Mi jaabii mo: <Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?>

<Joomi on jaabii lan, wi'i: <Ko min woni Iisaa, on mo wondaa cukkaade. ¹⁶ Kono immo darod'aa e hoore koyde maa den. Ko fii e hino ko mi feepiran-maa kon: Mido subaade ma fii yo a wonu kurkaadu an, e yo a wonu seedee piiji di yi'udaa d'in e hoore an, e di mi hollay-maa d'in. ¹⁷ Mi jattinooyte e hakkunde oo jamaa Yahuudiyanke, e be wonaa Yahuudiyanke, be mi imminoyay maa haa e mun, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben, ¹⁸ fi udditugol gite mabbe

den, be yiltoo ka nibe, be arda ka ndaygu, be iwa e laamu Ibuliisa, be fewta Alla, be heba yaafuyee junuubaaji, be tawdee e yimbe Alla ben, bay be gomdini lan.»

¹⁹ «Ko dñun wadì yo Agiriipa Landò on, si mi salaaki doftaade ko mi feññinanaa iwruude ka kammu kon. ²⁰ Mi fudforani feññinangol bee be Damaasi taho, si mi arani bee be Yerusalaam, haa nabani e diiwal Yahuuda ngal fow, e be wonaa Yahuudiyanke ben, fii yo be tuubu, be ruttoo e Alla, be wada kuude hollude wonde be tuubii. ²¹ Awa ko fii dñundoo Yahuudiyankeebe ben yaniri e an ka *juulirde mawnde, haa be etii no be mulirammi.

²² «Kono haa hande Alla no wallimmi, ko dñun wadì si mido darii, mido seeditaade e yeeso sewbe ben e mawbe ben, e hoore mi alaa wowlude hay huunde ko wonaa ko Muusaa e annabaabe ben wi'unoo waday kon ²³ wonde *Almasiihu on tampoyay, awa kadi o attee imintineede e hakkunde maybe ben, o banginana jamaa Yahuudiyankeebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben, ndaygu ngun.»

²⁴ Nde tawnoo ko nii o wonnoo jaaborde, Festuusa ewnii no tiidiri, o wi'i: «Puulusa a feetii! Gandal maa tiidungal ngal feetinii ma!»

²⁵ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Yaa an Festuusa teddufo, mi feetaa. Ko konguđi goongaaji holniidi mi yewti. ²⁶ Landò on no humpitii fii koo ko wadì, mi yewtiray mo woni pellital. Ko fii mido hoolii o majjaaka huunde, bay dñun wonaa e qunuutu wadì. ²⁷ Agiriipa Landò on,

wonaa hidfon gomdini annabaabe ben? Midfo andi pellet hidfon gomdini be.»

²⁸ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida sikka ko e nder saa'ihun nii waawataami wattude *Almasiiyaajo?»

²⁹ Puulusa kadi jaabii mo, wi'i: «Woni ko jooni woni ko onsay, ko mi torii Alla, ko yo onon e hediiibe lan ben fow hande, on wa'u wano mi wa'i nii, hara hinaa e sifa dee jolkande doo.»

³⁰ Onsay lando on e yeesoojo diiwal ngal e Bereniise e joododunoobe e mabbe ben immii.

³¹ Ko be pottitotoo, be woni e wi'indirgol: «Oo nedfo wadaali hay huunde ko foddi e wareede maa jolkeede.»

³² Agiriipa kadi wi'i Festuusa: «Si oo nedfo feyyinaano hoore mun ka lando mawfo Roomu on, hanno himo haanaa acciteede.»

27

Fii no Puulusa Fokkitiri Yahugol Roomu

¹ Bay wonii aadaama men bakoto don e laana ndiyan fii yahugol Italii, be yetti Puulusa e kasoofo goo, be watti e juude Yuliyuusu, dun ko yeesoojo dental suufaabe jeyaangal ka lando mawfo Roomu on. ² Men bakii don e laana iwruka Adiramiyuuna rewoyayka Aazii. Men yahi, tawi meden wondi e Masedoniyankoojo wi'eteedo Aristarke mo Tesalonii.

³ Bimbi nden pande, men hewti Siduuna. Sabu ko Yuliyuusu jogornoo Puulusa no moyyiri non, o newnani mo kanko Puulusa yahugol ka yibbe makko ben, ben wadana mo faale makko on.

⁴ Bay men iwii don, men takkii suriire Siipuru

nden, ko fii hari hendu ndun no alindaade men.
⁵ Bay men takkike daande baharu hundufo Silisii e Pamfilii on, men hewti Miira, d'un ko e nder Lisii. ⁶ Yeesoojo konu on tawi don laana iwruka Aleksandiri, yahayka Italii, o yawni men don.

⁷ Tawi e nder balde buy ko doyy men woni yaarude, men battori ndee saare Kinidii karahan. Kono nde tawnoo hendu ndun jabaali men jokka ngol laawol, onsay men takkii sofbundu Salamonee ndun, men acciri Kereeti ka paamo.

⁸ Bay men serindorii don karahan, men hewti e nokkuure no wi'ee Darorde Labaade, d'un ko takko ndee saare wi'eteende Lasaayata.

Fii no Kenii ngin Sorori be e no Laana kan Lancori

⁹ Bay saa'i juutudo feyyii, tawi yaadu amen ndun ka nder ndiyan wondii e nawaare, ko fii hari saa'i korka kan feyyii. Ko d'un wadi si Puulusa hajii be, ¹⁰ wi'i: «Mi yi'ii wonde nduu yaadu nder ndiyan gasataa e baawo masiibo e kasaara, d'un non hinaa fii laana kan e dolle den tun, kono fii wonkiiji men din enen kadi.»

¹¹ Kono yeesoojo dental suufaabe ben hoolori doginoowo laana kan e yeesoojo makka on edii o hedaade yewtereeji Puulusa din. ¹² Nde tawnoo ngal dingiral laade ndiyan moyyaa ndungu, burbe ben e mabbe aadii yo be yahu be hettoya si tawii no gasa, ka wi'etee don Feniika, e ngal dingiral laade wongal Kereeti hikkorngal hirnaange paamo e hirnaange nano, fii yo be feyyin don ndungu ngun.

¹³ Onsay kenun wifi iwri ka sengo jaamo, be sikki wonde be hebii ko be faandinoo kon. Onsay be towni darnirdun laana kan, be serindii binde Kereeti. ¹⁴ Kono bawto dun seeda, kenii moolanaangii wifi sortori ka suriire, ngin no wi'ee kenii funnaange nano. ¹⁵ Laatii laana kan waawaali tiindaade hendu ndun, ndu nabi ka, menen kadi men acci ka nabi men. ¹⁶ Men yaari non haa men bakitori ka sengo jaamo wirnitorngo surihun tosokun no wi'ee Kawda, ka men wawtii laakun danditorkun kun don e hoore karahan. ¹⁷ Bay kun yawnaama, men hebi feere yettugol foggi din, habba laana kan. Nde tawnoo kadi meden hulnoo saggoygol ka njaareendi Sirtisi, onsay men tippini darnirdun laana kan ka nder ndiyan, ko nii men yaari. ¹⁸ Nde tawnoo kenii ngin no yeyude men fota, bimbi nden jande men woni e bugagol dolle den ka ndiyan. ¹⁹ Nande timmunoo nden balde tati, golloobe ben yettani hoore mun aalaaji gollirdi ka laana din, be bugii ka ndiyan. ²⁰ Tawi e nder balde buy, hinaa naange hinaa koode woni ko yalti. Tawi kenii ngin burtu tabitude tiida haa men tayii hisugol few.

²¹ E hoore dun, tawi neebii men jaamaali. Onsay Puulusa hawtii darii e hakkunde yimbe ben, o wi'i:

«On jabanayno lan, hara en iwaali Kereeti, dun on dadayno oo masiibo e oo kasaara. ²² Jooni mi beydii on wakkilinde, ko fii on fow wonkiji mon din daday, ko laana kan tun woni dadataa. ²³ Ko fii oo Alla Jeydo lan, on mo mi rewata, malaa'ikaajo mun on arii e an e oo

jemma, ²⁴ o wi'immi: «Wota a hulu yo Puulusa, ko fii bee darodaa yeeso lando mawdo Roomu on. Awa kadi Alla yefete sulfu fii be wondudaa ka ndiyan ben fow.» ²⁵ Ko dun wadi, si mi wi'ay on wakkilee, ko fii mido hoolii ko Alla wi'immi kon wadiray non. ²⁶ Kono fow e mun, bee saggoyen e suriire.»

²⁷ Ka jemmaare sappoo e nayabere gila hendu ndun woni men bugondirde e on baharu Adriyatiika, golloobe ka laana ben sogitii badagol amen leydi ndin tumbere jemma. ²⁸ Onsay be yolli sawru ebbirdu ndun, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeetati. Bay men wodfitike don seeda, be yolliti ndu kadi, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeegoo. ²⁹ Nde tawnoo hibe hulunoo yi'ugol ka laana kan lancotoo e kaaye, onsay be bugori darnirde nay laana kan baawo, tawi ko be habbi wo ko weetugol ngol. ³⁰ Tawi golloobe ka laana ben no dabbude no seedira e makka. Onsay be tippini laakun danditorkun kun ka nder ndiyan, wa si tawii hibe yahude wadfoya darnirde laana kan yeeso makka. ³¹ Onsay Puulusa wi'i yeesoojo sufaafe ben e sufaafe ben: «Wattanee yiila, ko fii si bee yimbe wonaali ka nder laana gaa, haray on waawataa dadude hande kadi.» ³² Onsay sufaafe ben tayi boggi laakun danditorkun kun, be acci kun yoolii.

³³ Ado weetude, Puulusa wakkilini fow fii naamugol e hoore himo wi'a be: «Ko hande woni jalaande sappoo e nayabere nden hidon habbi e hoore on jaamaali hay huunde haa jooni. ³⁴ Mi wakkilini on jooni naamugol, ko fii

dun no haani fii no dadfiron, awa kadi hay gooto e mon cukulol hoore mun hayrataa.» ³⁵ Bay o gaynii wi'ude dun, o yetti bireedi on, o jarni Alla yeeso mabbe be fow. Onsay o senditi, o nangani naamugol. ³⁶ Bay be wakkilinaama, be fow be naami. ³⁷ Tawi wonnoobe ka laana ben fow ko be yimbe teemedde dido e cappande njeedido e njeegoo. ³⁸ Bay wonii be naamii haa, be hayfiniri laana kan bugagol paametee on ka baharu.

³⁹ Bay weetii, laatii be anditaali leydi ndin, kono be haccii salndu baharu on e pencen mun, be fottani nawrugol ton laana kan si no hawri. ⁴⁰ Onsay be tayi boggi darnirde laana kan din, be acci de ka ndiyan, be acciti kadi kabbi ardorde laana kan. Onsay be fonti bagi wondo on ka leggal laana kan, be fewtini e hendu ndun, be yaari ka pencen salndu baharu on. ⁴¹ Kono be hawroyi e mowre njaare e hakkunde waameeji didi, be acci laana kan saggi don. Hakkee ko yeeso laana kan irii, tawi ka waawataa dillude, awa kadi hakkee ko morloofe ndiyan den tiifunoo baawo laana kan lancii. ⁴² Tawi kadi suufaabe ben no miijinoo warugol kasoo be ben, fii wota hay gooto e mabbe fubbo laawoo. ⁴³ Kono tawi yeesoojo suufaabe ben no aadii dandugol Puulusa, o falli be wadugol kon ko be ebbi. O yamiri yo wawbe fubbaade ben atto ukkaade fii hettoygol gada, ⁴⁴ heddiibe ben kadi huutora pecce maa godfun e kunte laana kan. Ko nii fow hewtiroyi gada e hoore jam.

Fii no Puulusa Hewtiri ka Suriire Malta

¹ Bay men dadfii, men andi wonde suriire nde men woni e mun nden ko Malta wi'etee. ² Yimbe hodufe don ben holli men teddungal mawngal, be banniti men fow, be hubbi yiite sabu ndiyan dan e jaangol ngol. ³ Onsay Puulusa yetti donkun ledde, ukki ka yiite. Kono sabu nguleendi yiite ngen, kuuraari sortii ton sinjii jungo makko ngon. ⁴ Bay ben yimbe nden suriire yi'ii ngin kullii no sinjii mo jungo ngon, be wi'indiri: «Wa jooni oo neddo ko ittoowo hoore, ko fii ko karahan o dadfiri ka baharu, kono jaawoore nden accataa o wuura.» ⁵ Kono laatii Puulusa pidfii kullii ngin ka nder yiite e hoore o hebaali bone woo. ⁶ Tawi ben yimbe ko habbii woo ko yi'ugol ka o fuuti maa ka o yanata, o maaya kisan. Kono bay be habbika haa, be yi'aali hay huunde ko hebi mo, be yiltitii, be wi'i ko o allaajo.

⁷ Tawi nokkuure no moggo don, nde burdo teddude e suriire nden no wi'ee Pubiliyuusa jeyi. On jabbii men, o werni men don e hoore giggol e nder balde tati. ⁸ Tawi ben Pubiliyuusa no nawni, waalii nguli-bandu e dogu-reedu. Onsay Puulusa naati ka makko, *fawi juude den e hoore makko, o toranii mo Alla, o ndikkini mo. ⁹ Bawto don nawnuke ben ka suriire fow ari e makko, o ndikkini ben kadi. ¹⁰ Onsay be wafani men teddungal njanal. Bay wonii men fokkitii kadi, be wafani men dokke de men handi e mun.

Fii no Puulusa Hewtiri Roomu

¹¹ Bawto kodagol amen e nder lebba tati, men yawi don e laana iwruka Aleksandiri,

ruumunooka e nden suriire, maandiniranooka sanamuuji funeeji din. ¹² Bay men hewtoyii Sirakuusa, men woni don balde tati. ¹³ Bay men iwii don, e nder ko men takkotoo kon, men hewti Regiyuuna. Bimbi nden jande hendu ndun immori ka naamo baawo amen, e nder balde didi tawi men hewtii Pusolii. ¹⁴ Men tawi don musibbe goo, ben torii men wondugol e mabbe don balde jeedidi, ko nii men yaari Roomu. ¹⁵ Musibbe wonbe e nden saare, humpitinoobe fii amen ben, ari haa e ndee nokkuure fottirde wonde Apiyuusu e haa e ngoo hodo wi'eteengo Cuudi Tati Hobbe, fii fottugol e amen. Bay Puulusa yi'ii be, o jarni Alla, o beydi wakkilaare. ¹⁶ Bay men hewtii Roomu, Puulusa newnanaa wonugol feere wondude e suufajjo goo ko ayna mo.

Fii no Puulusa Waajori Roomu

¹⁷ Balde tati sawto dun, kanko Puulusa o nodditi mokobaafe Yahuudiyankeebe ben. Bay wonii be moobondirii, onsay o hewtini be ndee yewtere doo, o wi'i: «Musibbe, e baawo wadugol an jamaa on hay huunde maa dartagol aadaaji maamiraabe men ben, mi wattaama e juude Roomiyankoobe ben, mi soka gila Yerusalaam. ¹⁸ Bay ben gaynii landaade lan, be faalaa lan accitude, bay be yi'aali e an huunde ko foddi e mayde. ¹⁹ Kono Yahuudiyankeebe ben dartii. Mi tawi min kadi bee mi hewta lando mawdo Roomu on e hoore mi miijaaki toonude jamaa an on. ²⁰ Ko fii dun mi faaliranoo on yiirude, mi yewta on, ko fii ko sabu

tanyinaare *Isra'iilayankeebe ben mi jolkiraa ngal jolokowal.»

²¹ Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Men hendaaki bataake woo iwruude ka diiwal Yahuuda fii maa, awa kadi hay gooto e musibbe ben araali hewtini men godfun maa wowlu-maa ko boni. ²² Kono meden faalaa andirde ma ko miijiɗaa. Ko fii meden andi ndee fedde ko liddondirteende ka woni woo.»

²³ Onsay be bugitii e palaande goo. Bay wonii nden palaande nde be haldi hewtii, duuduube ari ka makko buri aranun. E nder ko o sifotoo kon, tawi himo seeditaade fii *laamu Alla ngun, awa kadi himo rewruude e Sariya Muusaa on e defte annabaabe ben fii holnugol be fii Iisaa, ɗun waɗi gila bimbi haa kiikiide. ²⁴ Wobbe felliti sabu ko o wowli kon, wobbe ronki hoolaade. ²⁵ Bay wonii be fokkitii e baawo nanondiral mabbe, Puulusa beyditi dii kongudi doo, o wi'i: «Ruuhu Seniido on yewtiri baabiraabe mon ben haqiiqa, rewruude e annabi Isaaya, o wi'i:

²⁶ «Yahu e oo jamaa, wi'aa:

On nanay, kono on faamataa,
on ndaaray kadi, kono on yi'ataa.

²⁷ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude,
be uddii noppi mabbe ɗin,
awa kadi be ombii gite ɗen,
sakko be yiira gite mabbe ɗen,
maa be nanira noppi mabbe ɗin,
maa be faamira berde mabbe ɗen
haa be tuuba, mi sellina be.»^d

---

^d **28:27** 28.27. Isa. 6.9-10

28-29 Kanko Puulusa o beyditi, o wi'i: «Andee, oo kisiyee Alla addanaama be wonaa Yahuudiyanke ben, awa-le kambe be hedoto mo.» e

³⁰ Bawto d'un, Puulusa daakii ka o woni d'on e nder duubi didi timmudfi, e hoore himo tolna kala araynoofo ka makko. ³¹ O waajoo fii laamu Alla ngun, o jannira kadi fii Iisaa Almasiihu Joomi on pellital timmungal e baawo hadeede woo kadi.

---

e **28:28-29** 28.29 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *Bay o wi'i be d'un, kambe Yahuudiyankeebe ben be yiltitii e hoore hiibe yeddondira ko tiidfi hakkunde maɓɓe.*

Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular
language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbt.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6